

ABONAMENTUL :

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2:40

Pentru România și străinătate :

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul I | a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

—
Mulțămite publice și Lee
deschisă costă șirul 20 fl.

—
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Insemnătatea elementului român în politica statelor europene

(Articol venit din afară)

I.

Cel ce voiește să facă o prognostică despre desfășurarea politică a evenimentelor din sînul popoarelor, trebuie să se bazeze în parte pe istorie, în parte pe situația actuală a acelor, și în cunoștința deplină a tendințelor și aspirațiilor lor să-și creze o concepție reală privind cu ochi clari spre un viitor mai îndepărtat.

Conduc de nemărginită iubire de neam încercăm a supune chestia situației politice a elementului român unui studiu, dorind a da publicului gânditor impulsul spre discutarea acestei probleme importante, care azi preocupă mii și milioane de cetățeni.

Intrînd în contact cu cetitorii acestui ziar voim să ne lămurim, și din cauza aceasta ni-am propus a tracta chiar cele mai gingașe chestiuni politice, franc și fără diplomația obișnuită.

Elementul german s'a constituit în Germania în un imperiu puternic, în care științele, artele, industria și comerțul s'au dezvoltat la un grad foarte înalt. Armata germană de pe uscat a ajuns o perfecționare care poate servi de model, iar marina se dezvoltă conștuit în mod uimitor.

Germania e încunjurată de state ini-

mice și invidioase: *Franta*, al cărei gând e neîntrerupt țintit spre revanșa pentru pierderea Alsaciei și Lotaringiei (1870/71); *Anglia*, care privește cu invidie puternica dezvoltare a comerțului și a coloniilor germane și cugetă cu groază la posibilitatea, că ar veni odată timpul când Germania i-ar putea răpi hegemonia pe mare; *Rusia*, reprezentantul cel mai puternic al elementului slav, își trimite avangardele sale tot mai mult spre Apus, și lucră cu tenacitate de admirat ca să pregătească terenul pentru a da mâna cu slavii de sud; *Italia*, care este încă în alianță cu Germania, după toate presemnele vede sosit momentul de a-și urmări aspirațiile naționale în alte alianțe și e verosimil că se va lăpăda de vechii săi prieteni și nu va mai înnoi alianța triplă. Tuturor statelor amintite le stă Germania în cale.

Dintre puterile mari singură *monarhia austro-ungară* este aliat credincios al Germaniei, avînd ele interese comune. Ambele state sunt constrânse a pune umăr la umăr și a-și încorda toate forțele pentru a-se susține în constelațiunea susamintită.

Afară de statele mari care reprezintă figurile principale pe câmpul șachului politic al Europei, trebuie a considera și celelalte țări, care și ele au o însemnătate,

mai mare ori mai mică, — bunăoară cum o au în o astfel de parte pionii, și e lucru cunoscut că între anumite împrejurări un simplu pion poate avea influință decisivă pentru decursul întregii partii.

De aceea e natural, că fiecare grup se nizuște a câștiga și statele mai mici pe partea sa, căci în fine e incontestabil că „în numărul batalioanelor zace victoria“.

E ușor de înțeles că Rusia fără multă osteneală atrage țările slave din Balcan, *Bulgaria*, *Serbia*, *Montenegro*, pe partea sa și svonorile despre legături între Bulgaria și Austro-Ungaria sunt nenaturale, tendințioase. *Grecia*, întrucât ar dori să acapareze teritoriul din Turcia, ar fi folositoare politicii slave, dacă nu-ar ciocni interesele grecești cu cele bulgare în Macedonia.

Fiind toate statele slave dușmane *Turciei*, e firesc că aceasta caută prietenie cu *România*, care nu lăcomește după pământ turcesc.

Din situațiunea schițată reiese, unde are să caute elementul german din Germania sprijinul de care are lipsă ca să poată rezista numeroșilor adversari, și deosebit pentru a putea ține despărțit elementul slavilor de nord dela cei de sud.

Sprijinitori ai „politicii germane“ ar fi: Germania, Monarhia austro-ungară, România, respective elementul român, Turcia și, eventual, între anumite împrejurări, Grecia.

Grupul adversar s'ar forma din: Anglia, Franța, Rusia, Italia; apoi: Bulgaria, Serbia, Montenegro.

Celelalte state sunt ori nedecise, ori doresc a fi neutrale, deci nu pot fi luate

Postulatul psihologic în Istorie*)

de A. D. Xenopol

I.

Psihologiei și științelor cari se bazează pe ea, istoria și sociologia, li-s'a contestat adesea caracterul științific, pentru motivul că aceste materii disciplinare sunt sau incapabile de a formula anumite legi, sau, chiar când se încearcă să enunțe câteva, nu pot să le exprime în formule matematice.

Aceste obiecțiuni nu ne par fondate, știut fiindcă, prin însăși natura lor, adevărurile sistematizate de aceste materii disciplinare sunt sau neprecise, sau se prezintă spiritului sub altă formă decât aceea a legilor.

Mai curînd credem că psihologia, istoria și Sociologia ar fi putut fi atacate, arătându-li-se lipsa caracterului științific, pentru un motiv mult mai serios: lipsa de adevăruri axiomatice, ultima bază a oricărui raționament. Căci nimeni n'ar putea contesta, ultima bază a oricărui cunoștință științifice este *indemonstrabilul*, cu toate că această

propoziție ar poseda ceva neobișnuit cunoștințelor științifice, cari sunt în mod precis bazate pe dovezi. De observat e însă, că spiritul nu poate avea pretenția să probeze orice, căci făcînd una ca asta, ar însemna să se învîrtească într'un cerc vîțios.

Ultimul fundament al oricărei științi posedă natura unei credinți bazată pe inconștient. Aceasta e stîncă de neclintit pe care se sprijină toate raționamentele pe cale de a da naștere unor adevăruri.

În logică și matematici, axiomele sunt impuse spiritului de însăși constituția lui; fac parte din chiar esența lui, sunt o proprietate a funcțiunii sale, precum vederea e proprietatea ochiului. Ele constituiesc condițiile însăși ale cunoașterii. Ca suflute omenesti, noi nu putem concepe în alt chip aceste adevăruri fundamentale. Pe de altă parte, nimeni n'ar ști să explice cauza pentru care axiomele exercită o vădită stăpînire asupra spiritului nostru; căci, dacă cineva ar putea-o face, ar găsi acolo o probă a necesității lor. Așa dar, axiomele nu sunt susceptibile nici demonstrației și nici explicării cauzale. *Ele sunt pentru că sunt*. Ele se impun tot atît de imperios spiritului nostru ca și existența lucrurilor, existență, care nu numai că nu are nevoie să fie probată, dar nici să fie explicată. Aceste adevăruri originare sunt totuși în concordanță cu realitatea care ne înconjură, cu toate că nu sunt extrase din ea. Pe însuși fundamentul lor clădește spiritul sistemele de adevăruri cari constituiesc științele. Aceste adevăruri primitive sunt deci reflexul inițial al lumii obiective în oglinda care îi reproduce imaginea.

Dar dacă e așa, și dacă sistemul adevărurilor

elaborat de științi nu e garantat în siguranța sa, decât de propozițiile primare și indemonstrabile pe care e clădit, care va fi situația științelor faptelor, științele bazate pe observație și experiență, cari se razimă, ca principii, pe legi, adică pe adevăruri obținute prin inducție?

În aceste științi legile joacă rolul axiomei științelor apriorice. Metoda deductivă e aplicată în aceste științi tot așa ca și în logică și matematici. Așa, pentru a ne da seama de prăbușirea unui pod, trebuie să aplicăm deducțiile cari rezultă din legile rezistenței materiilor, sau mai bine slăbirii elementelor cari îl compun, pe urma efectului legilor chimice cari au acționat asupra lor. (de pildă: ruginirea șuruburilor.) Operațiunea de care s'a servit spiritul nostru în acest caz va fi identică cu aceea de pe urma căreia rezultă teoremele geometriei din axiomele acestei științi.

Dar axiomele sunt, după cum am văzut, adevăruri asupra cărora nu incupe discuție, cari rezultă din însăși constituția spiritului omenesc, care e format de legi obținute prin inducție.

Legile producerii fenomenelor, formulate de aceste diferite științi, nu par să aibe nevoie de forță, ca să spunem așa, înăscută a axiomei. Examinează în ele însăși, aceste legi nu par să prezinte serioase garanții de adevăr. În adevăr legile sunt întotdeauna rezultatul generalizărilor, incomplete, ce rezultă dintr'un oarecare număr de cazuri și aplicate tuturor celorlalte prezente și viitoare. O asemenea operație poate ea fi justificată în chip logic? Ni-se va spune: inducția aristoteliană, care formulează generalizările sale dintr'o enumerație *complexă* a tuturor cazurilor de aceeași natură; dar acest fel de inducție se întâlnește foarte rar, pe când legile

*) Traducerea din franțuzește a comunicării făcută de ilustrul nostru academician la „Institutul Franței“ din Paris, în cursul lunii decembrie; comunicare — viu apreciată de Boutroux, Liard și alte somități științifice din Franța și de cele mai de seamă reviste filozofice, — ce a făcut obiectul unei conferințe publice, ținută în Aula Universității din Iași, duminică 29 ianuarie v., în fața unei selecte asistențe, după apelul secției locale a „Societății femeilor-ortodoxe-române“. Până acum nepublicată.

în o combinațiune pozitivă, deși ele pot influența în mod însemnat mersul afacerilor. Sub acest raport ar fi de considerat: atitudinea Spaniei, — a Belgiei, Holandei, Danemarcei, — a Polonilor, — a Persiei și Indiei, — a Japoniei și Chinei, — și a Statelor Unite din America de nord.

După fixarea grupărilor e învederat că o ciocnire a acestor grupuri ar pune Europa întreaga, ba și alte părți ale lumii, în flacăra. Din extinderea enormă a teritoriului pe care se vor săvârși luptele groaznice, urmează că vor fi mai multe arii de război, și că armatele beligerante îl vor purta relativ independent una de alta. În tot cazul, cele mai grele lupte pe uscat se vor bate la Rin între Germania și între Franța aliată cu Anglia, și la granița sud-vestică a Rusiei între aceasta și monarhia austro-ungară. Pe noi firește ultimul câmp de luptă ne interesează mai mult.

Ar trece însă peste marginile acestui studiu dacă ne-am ocupa cu toate posibilitățile. Deci voim a ne mărgini la schițarea acelor momente, care ar putea determina România a se atașa la una ori la cealaltă din cele două grupări.

Celor 16 Teologi din Oradeamare:

Șimleu „Vă preamărim bravi apărători ai mândrei noastre limbi și ai sfintei legi strămoșești. Gestul frumos al Vostru e dovada cea mai elocventă a inimii Voastre curate de vrednici și conștiinții fiitori păstori sufletești ai necăjitului nostru neam!

Pe o națiune cu astfel de stegari nu o pot cotropi nelegiuitorii. Să trăiți!”

Românii din Șimleu.

Cernăuți. „Societatea „Junimea“ vă trimete admirația ei vouă bravilor martiri din Oradea-mare pentru curajul cu care ați apărât scumpă noastră limbă“.

A. Stefanelli
președintele societății.

sunt fractul generalizărilor anticipate. Concluzia de la parte la tot este în chip forțat ipotetică, și poate duce numai la probabilitate, niciodată la absolută siguranță. Iată pentru ce se găsesc logicieni cari suțin, că adevărurile stabilite pe cale inductivă nu pot aspira decât la probabilitate.

Această afirmație e totuși în contradicție cu intima convingere, credința, pe care toată lumea, savanți și profani, o au în absoluta siguranță a legilor și în conformitatea lor cu natura lucrurilor. Intreaga noastră civilizație se razimă pe această credință; căci dacă, în profunzimea tuturor conștiințelor, n'ar fi dânsa, tare și de neclintit, pământul n'ar fi îmbrăcat de o nesfârșită rețea de drumuri de fier, care ar putea face de șase ori înconjurul equatorului, și la construirea căroră au necesitat miliarde, vărsate tocmai în virtutea credinței oarbe în legea expansiunii vaporilor. Exploatarea hulei și aceia a fierului, cele două mari izvoare de forțe dinamice și statice ale civilizației contemporane se sprijină deasemeni pe două legi: că huila arzând răspândește o mare căldură și că fierul poate fi făurit și topit cu ajutorul focului. Credința în siguranța legilor naturii, admisă de toate timpurile într'un chip inconștient, este o condiție a stării mintale din zilele noastre. Legile formulate de către diversele științe sunt deci considerate ca egale axiomei, ca adevăruri indiscutabile.

Să cercetăm acum de unde provine această convingere în realitatea lor și cum se explică această siguranță ce se acordă unor elemente cari prin natura lor logică, n'ar putea să o posedă.

Moartea lui Aehrenthal. Din Viena ni-se telegrafiază: „In noaptea de sâmbătă spre duminică toate ziarele de aci în edițiuni extraordinare au adus știrea, că contele Aehrenthal a încetat din viață seara la orele 10 fără câteva minute.

Cătră seară revenindu-și în fire și-a cedit însuși rescriptul împăratului prin care a fost dimisionat.

Înainte de moarte și-a luat încă rămas bun dela ai săi. În momentul morții au fost în jurul lui frații, sora, socrul și șefii secțiunilor din ministerul de externe.“

Această moarte survenită în actualele împrejurări ale monarhiei pune într'o grea situație problema noii orientări a raporturilor noastre externe. Se știe că răposatul a fost partizan convins al alianței cu Italia. Ce atitudine va păstra urmașul d. Berchtold fostul ambasador la Petersburg nu se știe.

Viitorul ne va arăta dacă în persoana urmașului său noi românii vom avea un continuator al lui Aehrenthal care a fost partinitor pe față al tendințelor filomagiare sau vom avea în sfârșit omul cu vederi în adevăr juste și politice care trebuie azi monarhiei.

Spre sfârșitul tratativilor. Tratativilor prin cari partidele politice maghiare — și mai cu seamă cel dela guvern — ar voi să aducă pace în obșita noastră țară, vor să se mai prelungească, căci de o luptă în felul celei de până acum, oricât ar voi aceste partide să-și ascundă adevăratele sentimente, ele sunt profund scârbite. Și iată că Héderváry se întoarce la ai săi fără tradiționalele concesii pe cari M. Sa după multă silă trebuia să le acorde — dupăcum se deprinseseră ei a crede. Și acum după ce politicianilor noștri nu li-se mai condece nimic și se pune mai presus de toate chestiunea reformelor militare cari păstrează și mai departe caracterul german al armatei comune, mulți dintre aderenții maghiari vechi și noi ai votului universal cred că M. Sa acel care și-a fost exprimat dorința sa expresă de a se introduce votul universal, pentruca prin el să înfrângă pe maghiari, acum după ce a văzut succesele democrației germane nu ține să mai urgiteze reforma electorală, care poate ar fi o primejdie mai mare decât înșuși maghiarii. Dar tratativilor încă nu s'au isprăvit. Fiindcă dela Viena nu se mai poate aștepta aproape nimic, guvernul încearcă să hotărască pe opoziție să renunțe la atâtea bunuri ce îi rămăseră la inimă. Șirul lung

Credința în realitatea legilor provine din identitatea fundamentală de conformație dintre spiritul nostru și universal care reflectă. Dar această realitate a legilor n'ajunge pentru a le da caracterul de inalterabilitate, care singur poate permite o construcție științifică. *Legile trebuiesc să fie nu numai reale, ci și eterne.* Formula pe care le-o dă științele trebuie să fie valabilă și pentru viitor, pentru care, observația și experiența sunt imposibile. Veșnicia unei legi nu poate rezulta decât din infiltrarea unui element inconștient de natură axiomatică, pe care legea vine să alăturiască formula sa conștientă. Un postulat psihologic e numai decât trebuincios pentru a se explica credința în eternitatea legilor.

Logicienii s'au convins de această necesitate absolută, căci ei văzuseră bine că legile naturale, cari din timpurile cele mai vechi au condus activitatea neamului omenesc și cari astăzi sunt formulate de diferitele științe, nu constituiesc numai probabilități, ci chiar adevăruri fixe și neînlăturabile. Deasemeni, ei își dădură seama că această siguranță trebuie să vie dela element străin decât însăși formula legii, dela un *postulat psihologic*. Unii dintre dânsii afară acest postulat în principiul, că aceiași cauză produce întotdeauna același efect. De unde ar rezulta că raportul, dintre cauză și efect, pe care legea l-a stabilit o singură dată, trebuie să fie valabil pentru toate timpurile trecute, prezente și viitoare.

Sunt totuși o mulțime de legi cari nu formulează nici un raport cauzal; de pildă legea lui

al tratativilor: e continuat acum de contele Andrássy, care profitând de scurta vacanță parlamentară a prezeitat o nouă formulă prin care guvernul ar putea împăca pretensiunile kossuthiștilor.

Eroul votului plural își exprimă totodată și bucuria că după expunerile contelui Khuen reforma electorală nu va fi radicală, deci va feri de pierzare națiunea... Asupra acestor chestiuni contele Andrássy a avut eri lungi consfătuiri cu contele Khuen, francisc Kossuth și cu contele Apponyi.

Nu se știe cari vor fi adevăratele intenții ale contelui Andrássy, partidul kossuthist însă nu va răspunde favorabil intervenției sale. Dósy Zoltán vicepreședintele partidului kossuthist a declarat că ceea ce poate spune referitor la vorbirea primului ministru e că marți va începe lupta. S'a ajuns până la punctul acela când negocierile nu mai au înțeles.

Decât să se sacrifice de dragul păcii toate drepturile naționale mai bine să vie lupta. Numai introducerea grabnică a votului universal poate aduce mântuire (!!). Aceasta o vrea partidele opoziției și — dupăcum s'a exprimat contele Khuen — o vrea și majoritatea. Opoziția nu se îngrozește de luptă, iar partidul kossuthist numai prin luptă își va câștiga prestigiul pierdut.

Urmașul lui Aehrenthal — contele Berchtold. *Majestatea Sa împăratul absolvându-l pe contele Aehrenthal de postul de ministru de externe l-a denumit în locul acestuia pe ambasadorul în disponibilitate, contele Leopold Berchtold, fost ambasador austriac la Petersburg până în 25 martie 1911, când a fost pus în disponibilitate.*

Noul ministru de externe a depus jurământul înaintea împăratului luni în 19 l. c. n. la 10 ore și jumătate în Schönbrunn. La depunerea jurământului a asistat ministrul comun de finanțe baronul Burian și marele camarar contele Gudenus. Jurământul l-a citit primul șef de secție ambasadorul baronul Müller.

Decretul de absolvire al împăratului cătră contele Aehrenthal. „Wiener Zeitung“ în numărul de 19 februarie publică decretul imperial, prin care contele Aehrenthal a fost absolvat de postul său de ministru de externe:

Dragă contele Aehrenthal!

Aprețiând împrejurarea, că starea sanitară în care Te afli, Te silesc spre cea mai mare părere de rău a Mea, ca să ceri absolvirea din postul de ministru al Casei Mele și de externe, în-cuviințez grațios absolvirea cerută.

Cu ocaziunea aceasta Mă simt decis, de a Vă asigura de nemărginita Mea încredere, nu numai

Képler, că liniile descrise de razele vectorii sunt proporționale cu timpul, și a cărei cauză, gravitațiunea, fu descoperită mult mai târziu de către Newton; că pirita de plumb cristalizează în formă cubică; că aurul se topește la 1037°; că apa înghețând își mărește volumul și așa mai departe. Tot aceste legi, ca și o mulțime altele nu exprimă nici un raport între cauză și efect; ele indică numai modul de săvârșire a unor fenomene. Acoastă simplă constatare e de ajuns pentru a ne face să respingem principiul cauzalității, ca postulat psihologic a legilor naturale.

Acest postulat nu poate fi altul decât acel care a fost formulat de Iohn Stuart Mill: *credința în constanța legilor naturii*. Acest postulat se alătură de fiecare lege și se confundă cu dânsa. Umanitatea întreagă și-a însușit convingerea deplină în această constanță a săvârșirii fenomenelor. Când savantul formulează o lege, face acest lucru cu convingerea, sau mai curând cu credința, că a descoperit un adevăr etern valabil în tot spațiul în care fenomenul se produce, ca și pentru toate timpurile, din momentul în care a luat naștere.

Metoda de care spiritul să servește în stabilirea legilor, ne va face să-i pătrundem și mai bine natura. Legile sunt descoperite în două chipuri: primul e saltul imaginativ, care prinde caracterul generalității dintr'odată, printr'o puternică intuiție inconștientă și pătrunde pe această cale inexplicabilă însăși esența lucrurilor; — cum i-s'a întâmplat de pildă lui Arhimede, când a descoperit faimosul principiu, care-i poartă numele. Bine înțeles

față de persoana D-tale privată, ci și în politică, care ai urmat-o în cele mai grele împrejurări cu o inițiativă precaută și care Ți asigură o venerată memorie neperitoare.

Totdeauna Ți exprim pentru serviciile credincioase și distinse, care le-ai făcut cu devotament Mie, Casei mele și Monarhiei, cea mai deplină recunoștință și cea mai călduroasă mulțumită a Mea.

Ca un semn al bunăvoinței Mele nencetate Ți donez Brillantele la crucea mare a ordinului Meu Sf. Ștefan.

Viena la 17 februarie 1912.

Francisc Iosif m. p.

Ungurii și civilizația modernă.

Sub acest titlu „Adevărul” din București scrie următoarele:

„Nu cred să existe vre-un stat pe lume, fie el oricât de înăpoiat, în care libertatea să fie mai strâmt concepută și mai deaîndoaselea practică ca în vecinul regat al Ungariei.

Să ni-se arate, de pildă, o țară în care studenții să fie dați afară dintr-o școală oarecare, pentru că au îndrăsnit să vorbească între ei și pe stradă limba lor maternă! După toate științele și cunoștințele noastre, nu există o asemenea țară pe glob afară, bineînțeles, de una singură: Ungaria lui Attila, supranumit bicial lui Dumnezeu.

Numai în această țară s'a putut întâmpla rușinea, în secolul acesta de lumină și de civilizație, ca 16 studenți români din seminarul romano-cat. din Oradea-mare să fie dați afară din școală, pentru crima, că și-au permis să vorbească în internat și pe stradă limba care au învățat-o la sânul mamei lor.

O asemenea mârșăvie patriotică, pornită dintr-un șovinism stupid și sălbatec, este fără pereche în istoria civilizațiunii omenesti, pălmuită în mod atât de barbar de gestul nenorocit al profesorilor unguri din Oradea-mare.

Cei 16 studenți români, aruncați pe drumuri de proverbiala intoleranță maghiară, trebuie considerați ca toți atâți martiri ai neamului pentru frumoasa și sublima faptă, că n'au permis ca mândria lor de români să fie jignită și călcată în picioare de impertinența șovinismului asiatic.

Indrăzneala fără seamăn a ungarilor pe de-o parte, iar pe de alta bărbăția dovedită de cei 16 studenți români formează de sigur o chestiune care ar trebui să ridice în picioare, ca pe un singur om întreaga suflare românească.

Acest atentat incalificabil îndreptat în contra înșăși ființei noastre etnice ar trebui înfierat printr-o grandioasă manifestație de protestare și indignare asupra modului cum înțeleg vecinii noștri unguri rolul și rostul civilizației moderne.

Dar aceasta e chemarea Ligei — și sperăm, că o înțelege.”

ca generalitățile formulate în acest chip nu pot fi la început decât simple ipoteze cari au nevoie pentru a deveni adevăruri incontestabile, să fie supuse dovezilor observației și experienței.

A doua metodă, de care se servește spiritul pentru a stabili legile este tocmai contrarul metodei imaginative. După un număr de observațiuni și experiențe repetate, omul, din regularitatea cu care se produc fenomenele considerate, dobândește o convingere. Cu timpul, această convingere se întărește cu credința inconștientă, care pornește din principiul regularității fenomenelor naturale, și dă acestei generalizări caracterul unei legi. Așadar generalizarea inductivă nu numai că trece dela un număr mărginit de cazuri la o universalitate nelămpită, concluzie în chip logic nejustificată, dar face ca adevărul imaginat, s'au dintr'odată sau progresiv, să se coboare în penumbra subconștientului, și chiar în umbra inconștientului unde dânsul se alăstește minunat pe armonia, stabilită de mai înainte, dintre spiritul omenesc și natura lucrurilor. Inducția se bazează deci ca și deducția pe principiile axiomatice cari se nasc din concordanța inconștientă dintre „esența eului și esența non-eului”. Dânsa e deci tot atât de constrângătoare ca și deducția. În ultima analiză, cele două metode se razimă pe credințele naturii inconștiente din spiritul nostru. Axiomele logice și matematice formulate în zorii luminii celei dintâi gândiri științifice de către Euclide și Aristot, au rămas ne schimbate până în zilele noastre. Ele nu și-au schimbat nici forma și nici nu s'au înmulțit prin efortările cugetării moderne.

Din contră, adevărurile

Cerem dlui O. Goga să se explice!

Ne aflăm într-o mare nedumerire.

Nerușinarea cu care e pălmuită bună-credința noastră este atât de revoltătoare, atât de josnic este vicleșugul cu care a fost surprinsă sinceritatea noastră, încât stăm și ne mirăm neștiind ce să credem.

Este vorba de infamia „Luceafărului”, revistă pentru literatură, artă și politică, de sub direcțiunea d-lui Octavian Goga.

Am vorbit în Nr. 25 al nostru despre mizerabila ieșire a acestui organ împotriva d-lui A. Vaida și a juriului din Brașov.

Tocmai când d. C. Stere își încheiasc demersurile sale, în felul cunoscut, după ce d. Goga subscrisese că nu pune la îndoială bună-credința d-lui Dr. Vaida, organul dirijat de d-sa, a publicat în loc de frunte articolul „Păcate naționale” cu subtitlul „Atentatul deputatului dr. Alex. Vaida-Voevod împotriva poetului Octavian Goga,” în care d. dr. Vaida este declarat de atentator la cinstea d-lui Goga, de calomniator și o mulțime de alte infamii, răstălmăcindu-se până și serviciile prietenești aduse unui fost prieten și asupra cărora un om nobil ca d-sa nu insistă de bună voie, tocmai pentru că ar fi o laudă care l-ar jena, fiind adusă în public. Iar juriul în fruntea căruia a stat A. Bârseanu, omul de a cărui integritate și cinste ireprosabilă și a cărui înaltă valoare culturală și morală constituie o mândrie pentru românii de dincoace de Carpați și un obiect de admirație pentru întregul neam românesc, este descris, în acelaș articol, precum urmează:

„Atitudinea juriului de asemenea e caracteristică. Jertfirea adevărului de dragul formelor e poate cea mai nimerită dovadă pentru a zugrăvi spoiala culturii sufletești și labirintul minții cărturării dela noi. Așa suntem noi toți: lipsiți de simțul dreptății și de curajul opiniei”....

Așa vorbește despre d. A. Bârseanu.

*

gile, pe cari se bazează științele faptelor, și-au schimbat formula conformându-se progresului acestor științe. Acestea din urmă se îmbogățesc cu adevăruri fundamentale nouă, cari pornite din observație sau experiență, se întăresc pe baza inconștientă devenind principii indemonstrabile și considerate de spirit ca niște adevăruri necesare.

E cunoscut faptul, că fizica anterioară a lui Torricelli admitea principiul așa zis *horror vacui* pentru a explica ascenziunea apei în conductele pompelor și că însuș Galileu, întrebând de fabricanții de pompe pentru ce apa nu se ridică în tuburi mai înalte de 30 picioare, le-a răspuns că *horror vacui* nu-și manifestă influența sa mai sus de 30 de picioare. Dar dacă această explicație, bazată pe inconștient, a trebuit să facă loc unei alteia pe deplin conștientă, presiunea aerului — în schimb, alte principii, referitoare la științele naturale, din contră, au tendința de a trece din domeniul conștientului în cel al inconștientului și de a-și schimba caracterul lor de adevăruri demonstrabile în cel al adevărurilor axiomatice și necesare. Așa, de pildă, e principiul referitor la evoluția speciilor organice, din care derivă originea animalică a omului. Cu toate că verigile cari leagă pe om de organismele inferioare n'au putut fi complet reconstituite, nu e mai puțin adevărat, că pentru mentalitatea noastră modernă, descendența din maimuță a omului e un adevăr care se impune în chip necesar. Altfel nu se poate concepe apariția omului pe pământ și descendența acestuia, din formele animale anterioare, a devenit pentru timpurile noastre un adevăr indispensabil, care domină spiritul nostru cu toată forța pe care i-o dă inconștientul.

În nrul nostru trecut în care am reprodus și o parte mai mare din acest articol, expunând cazul fără de nici un comentariu, ceream dlui Goga să se lămurească, așteptând să tragă ultimele consecvențe față de „Luceafărul” în cazul când d-sa nu ar fi fost vinovat de această păcătoșie.

„Cititorii noștri au observat — spuneam atunci — cu câtă corectitudine am păstrat noi tăcerea în tot timpul desbaterilor acestei afaceri, cu toate că atât „Luceafărul” cât și „Tribuna” au venit în cursul ei cu infamii la adresa d-lui Vaida.

Aceeaș corectitudine ținem să o păstrăm și acuma când incidentul s'a închis.

Pentru aceasta este însă necesar să se știe că avem a face cu oameni cari posedă noțiunea celor mai elementare exigențe de onoare și de corectitudine.

Așteptăm deci ca d. Goga să se explice și să tragă ultimele consecvențe față de „Luceafărul”.

Altfel va trebui să vorbească d. Stere, iar noi în tot cazul vom fi deslegați.

Deci, așteptăm cuvântul d-lui O. Goga.”

În locul oricărui lămuriri din partea d-lui Octavian Goga în ultimul Nr. al „Luceafărului” citim, în ultima pagină, următoarea notiță:

„Incidentul Vaida-Goga. Articolul „Păcate naționale” din ultimul număr s'a publicat fără știrea d-lui Goga, care lipsea din Sibiu, și într'un timp când nu se putea cunoaște rezultatul intervenției d-lui C. Stere în această afacere. Acum după ce incidentul s'a aplanat, *lealitatea* (? N. R.) noastră ne îndeamnă să ne exprimăm regretele pentru aprecierile de ordin personal, cari ar putea supăra pe d. Alexandru Vaida. Cei cari cunosc trecutul revistei noastre știu că ne-am ferit totdeauna de chestiuni personale și că numai forța împrejurărilor ne-a silit să invocăm din când în când câte un nume pentru lămurirea unei situații. Această conduită o vom urma și de aici înainte, spunând de pe acum că noi vom fi cei mai mulțumiți, dacă incidentele personale, cari întunecă astăzi nivelul discuțiilor publicistice la noi ar fi înlăturate în viitor, lăsând terenul liber în fața unei lupte de principii. Acesta e chiar scopul revistei noastre, care, cum spuneam și de alte ori, e o tribună pentru o propagandă de idei.

Pentru lămurirea cetrilor noștri publicăm concluzia cercetărilor d-lui Stere, acceptată de domnia Octavian Goga și dr. Al. Vaida:

Spre a demasca publicului reaua credința nerușinată a autorului acestei notițe vom face următoarele citate din „Tribuna”.

„Tribuna” No. 10 din 13/26 ianuar, d. Goga, publicând sub titlul incidentul Goga-Vaida două documente, le însoțea de următoarea introducere, identică cu cea a d-lui dr. Al. Vaida:

„În urma publicării în „Gazeta Transilvaniei” a comunicatului asupra desbaterilor în chestiunea incidentului dintre mine și d. Alexandru Vaida, pentru informarea momentană a publicului, dau publicității actele de mai jos. Dar în urma intervenției d-lui C. Stere, directorul „Vieții românești”, până la lămuririle ulterioare, nu le însoțesc cu nici un comentariu.

Iată acuma și comunicatul d-lui C. Stere publicat în acelaș număr al „Tribunei”:

„Comunicat.

„Subsemnatul C. Stere, în fața conflictului dureros dintre d-nii Al. Vaida-Voevod și Octavian Goga, în virtutea vechilor noastre legături, mi-am permis o intervenție amicală spre mijlocirea unei *depline lămuriri*, a conflictului, și dacă se va putea aplanarea lui. În acest scop le-am cerut, *cu toată stă-*

ruina la care îmi dă dreptul o veche prietenie, să accepte mijlocirea mea amicală, iar pentru moment să înceteze orice luptă și polemică dintre ei.

Rezultatele acțiunii de față le voi comunica la timp publicului și, bineînțeles, în caz de nereușită a mijlocirii mele, fiecare parte își va recăpăta o deplină libertate de acțiune. Dar până atunci *rog din tot sufletul atât presa română cât și pe prietenii părților să înceteze orice comentarii și discuțiuni în această chestiune.*

C. Stere.

Rezultă deci că în urma apelului d-lui C. Stere pe care, *și-au luat obligație de a asculta, ambele părți*, exista și de o parte și de alta îndatorirea de *onoare de a nu face nici un atac* pe tema aceasta.

Acest angajament d. dr. Vaida și amicii săi l-au îndeplinit cu cea mai mare scrupulozitate.

Singur „Luceafărul”, organ de sub conducerea d-lui Goga, nu s'a simțit legat de obligamentul de onoare al directorului său.

Înainte ca mijlocirea d-lui C. Stere să ia un sfârșit, — după cum singur mărturisește — acest organ și-a bătut joc de cele mai elementare reguli de onoare și de corectitudine, scriind mai întâiu în Nr. din 15 ianuarie, trei zile după publicarea comunicatului d-lui C. Stere, următoarea notiță în litere cursive:

„O calomnie. Oricât ținem să nu coborâm în aceste coloane nimic din hărțuiala pătimașă a frecărilor noastre politice, totuș ne este imposibil a nu face amintire de calomnia aruncată zilele trecute de către d. Alex. Vaida domnului Octavian Goga. Domnul Goga e directorul acestei publicațiuni și astfel e foarte firesc, că dacă numai o umbră de bănuială ar putea întuneca numele d-sale, aceasta s'ar răsfrânge în mod foarte firesc asupra revistei noastre și a oamenilor a căror expresie este. De aceea ținem să accentuăm aici că s'vonul lansat de d. Vaida într-o clipă neînțeleasă a uitării de sine, prin care căuta să zăpăcească lumea cu ridicola acuză că d. Goga ar fi făcut cândva o vizită unui personaj politic maghiar pentru „a-și oferi serviciile”, s'vonul acesta penibil e pe deplin desmintit prin documentele cele mai autentice. În numărul viitor al revistei noastre vom stărui mai pe larg asupra acestei calomnii a domnului Vajda și vom da cetitorilor lămuririle cele mai detaliate, rămânând să judece dânsii în lumina faptelor nivelul unora dintre oamenii cu rol de conducători în frământările atât de tulburi ale zilelor noastre.”

Iar peste două săptămâni a publicat articolul menționat „*Păcate naționale*” „Un atentat al d-lui deputat Alex. Vaida-Voevod împotriva poetului Octavian Goga”.

Dacă d. Goga nu ar fi aprobat o asemenea mișelie, este imposibil ca d-sa, director al acestei reviste pentru literatură, artă și politică, în timp de 14 zile, să nu fi citit această notiță, care angaja onoarea lui și să nu fi atras atențiunea corectorului său d. Octavian Tăslăuanu, ca să nu publice articolul promis prin această notiță.

Dacă acest articol totuși a apărut, înseamnă că el s'a publicat cu aprobarea d-lui Goga, ori că d-sa este un om de paie, o copertă bună pentru a acoperi oameni murdari ca Tăslăuanu.

Prima ipoteză mărturisim că ne vine prea greu s'o admitem. Păcătoșia aceasta este atât de meschină, atât de josnică este aceasta așa numită tragere pe sfoară absolut țigănească, a publicării acestui arti-

col după ce laborioasa mijlocire a d-lui C. Stere a luat sfârșit, încât ne vine greu să credem că un poet să se preteze la asemenea mârșăvii.

Cunoaștem acest sistem de a comite o infamie spre a-ți cere scuze a doua zi după ce ți-ai ajuns scopul de altădată, dar după intervenirea d. C. Stere mai ales, nu ne puteam aștepta ca d-nul Goga care are fericirea de a-i fi prieten să-l poată comite. Dacă — o poate face un Tăslăoanu care e capabil de orice, pentru un prieten a-l d-lui Stere, însă, este prea josnică această „lovitură” cu adevărat țigănească.

Și de asemenea iarăși, oricare ar fi legăturile d-sale cu d-nul Tăslăuanu, nu credem că acest incorect corector să-l stăpânească în așa de înalt grad.

Așa stând lucrurile noi rămânem nedumiriți, neștiind ce să credem.

Așteptăm dar cuvântul d-lui Octavian Goga.

Nota cinică din „Luceafărul”, este, credem noi, scrisă de apostolul amorurilor libere, de admiratorul lui Rodin și fără știerea și aprobarea d-lui Oct. Goga.

Răspunsul d-lui Oct. Goga nu poate fi decât *despărțirea de omul care se joacă cu onoarea lui*. Sau să-l dea afară dela „Luceafărul”, — dacă e stăpân — sau să plece dela „Luceafărul”, unde stăpânește un plagiator *capabil de orice*.

Acesta este răspunsul ce se așteaptă dela un prieten al d-lui C. Stere, când cade, prin mișelia altor preținși prieteni, în asemenea situațiuni.

Dacă însă d-sa nu voiește să dea un asemenea răspuns atunci rămâne să se explice d. C. Stere pe care-l rugăm să ia act pentru orice eventualitate, de aceste rânduri, spre a ne arăta ce idei are de un prieten, care ar avea o asemenea concepție despre onoare.

Dar încăodată noi credem că pășirea categorică a d-lui O. Goga, va pune capăt tuturor nedumeririlor.

Cât pentru sacerdotul amorurilor libere, care crede, că prin șolțicării ridicole se poate compromite onoarea nepătată a unui om, vom avea cât de curând de lucru cu el.

Deschiderea parlamentului englez. Din Londra se comunică: Regele Gheorghe și regina Mary s'au dus urmați de un cortegiu solemn până la Parlament unde regele a cetit discursul Tronului spunând că relațiunile Marii Britanii cu celelalte puteri continuă a fi amicale.

Din nefericire starea de războiu între Italia și Turcia mai dăinuiește, dar când un prilej favorabil se va ivi, guvernul englez va fi gata să ia parte cu celelalte puteri să propună o mediațiune spre a face să înceteze ostilitățile. Până atunci, situația merită cea mai serioasă atențiune.

Guvernul britanic e în contact neîncetat cu guvernul persan spre a găsi mijloacele cari ar putea permite autorităților persane să restabilească liniștea în această țară.

Sunt încredințat, a spus regele, că criza chineză se va termina în curând într-un mod satisfăcător și că se va stabili un regim statornic conform cu dorințele poporului chinez. Guvernul englez nu vrea să se amestec e în afacerile interne ale Chinei, dar face toate demersurile trebuincioase spre a ocroti viețile și averile supușilor englezi. Discursul tronului recunoaște că cele două partide chineze se silesc mereu să asigure viețile și interesele străinilor în China.

Regele a relevat importanța solemnității din Delhi; apoi, a anunțat diferite proiecte de

legi cari tind a o mai bună administrație a Irlandei.

În Camera comunelor a început discuția adresei. *Bonar Law*, șeful unioniștilor regretă că discursul Tronului nu a făcut nici o aluzie rapoarturilor anglo-germane. Oratorul califică vizita ministrului de războiu Haldane, la Berlin, ca un demers diplomatice fantacist. Dacă un ministru trebuia să se duă, secretarul de stat la ministerul de externe ar fi cel mai capabil.

Alarmă unui ziar pangerman. Ziarul pangerman „Post” publică sub titlul „Pericol iminent”, un articol prin care se exprimă teama că guvernul german s'a lăsat prost de promisiunile engleze.

Ziarul se referă la informațiuni după cari guvernul sub impresia curentului împăciuitoare din Anglia și în special a vizitei lui Haldane s'a decis să restrângă în parte, plănuitul proiect cu privire la desvcltarea armatei. De această limitare nu va fi lovit numai proiectul naval ci și cel militar.

Ziarul amenință că în cazul când temerea exprimată se va confirma va provoca o furtună de indignare. Agitația de anul trecut nu ar însemna nimic față de această furtună.

Ziarul cere imediat publicarea proiectului de lege cu privire la flotă și armată. Persoanele responsabile cari sunt capabile de această faptă periculoasă trebuiesc îndepărtate cu forța.

Intervenție japoneză în China. *Revoluționarii chinezi nerăspunzând la protestarea Japoniei contra violării neutralității localității Kwantung, regimentul de infanterie din Port-Arthur a primit ordin să obțină prin forță realizarea dorințelor Japoniei.*

Din republica chineză. În întregul oraș Peking domnește în acest moment mare veselie.

Pretutindeni dispar vechile drapele cu draconi și drapele cu cinci dungii ale noii republici sunt arborate în locul lor.

Juansikai, președintele noului guvern, și-a tăiat ieri coada.

El a declarat că cu cceasta a dispărut ultimul semn al vasalității sale față de dinastia Mandșu.

D-rul Sun-Jat-Sen va fi numit probabil ministru plenipotențiar la Londra.

Eri i s'a oferit acest post în mod oficial. Totuș el n'a dat nici un răspuns definitiv.

Din Peking se anunță că în peninsula Shantung au avut loc ciocniri sângeroase între revoluționari și partizanii dinastiei Mandșu; 150 de revoluționari au fost uciși.

Acordul Austro-rus. „*Echo de Paris*” anunță, că acordul dintre Austro-Ungaria și Rusia poate fi considerat ca un fapt îndeplinit.

Situația în Creta. Guvernul englez a asigurat Poarta, că nu va permite guvernului revoluționar cretan să lucreze în contra drepturilor de suveranitate ale Turciei.

Consulii din Canea au primit instrucțiuni să supravegheze respectarea statului.

Pacea europeană amenințată? Cercurile din Paris afiliate ministerului de externe asigură, că acest minister este bine informat de Anglia despre toate discuțiile urmate între Haldane și Berlin și știe precis, cari puncte vor fi înlăturate și cari vor forma baza unei înțelegeri viitoare.

Interesele franceze nu intră în discuție.

Franța va urmări, totuși, cu încordare tratativele, a căror eventuală eșuare ar însemna un mare pericol pentru Europa. Atît cabinetul din Londra cât și cel din Berlin, s'au angajat prea mult pentru ca eșuarea tratativelor să rămână fără efect asupra situației generale a Europei.

In apărarea limbii și a credinței strămoșești

Conferința episcopilor români gr. cat. — Hotărârile luate. — Protestul protopopilor din diecezele amenințate.

Incă odată Blajul a văzut o adunare ridicându-se în apărarea limbii și a credinței naționale. A fost adunarea de sâmbătă a episcopilor noștri greco-catolici, întruniți spre a se consfătuși asupra celor ce au de făcut cu privire la noul atentat plănuț de guvernul unguresc împotriva bisericii.

Informații care ne sosesc dela fața locului spun că această adunare nu este întru nimic mai puțin vrednică decât acelea pe care Blajul lui Inocențiu Klein și al celor 40,000 de pe câmpia libertății le-a văzut în atâtea rânduri.

Români, clerici și laici, din întreaga provincie mitropolitană a Albei-Iulia și a Făgărașului, veniseră la Blaj să afle ce se petrece și să protesteze împotriva celui mai proaspăt atentat al guvernului maghiar.

O așa adunare măreață a greco-catolicilor nu s'a mai văzut până acum. „Adunarea aceasta a fost mai frumoasă și mai însuflețită decât chiar cea de pe timpul când s'a săvârșit actul unirei bisericesti cu Roma”, mi-a declarat un bărbat român care și el a luat parte la conferința din Blaj.

Conferința în unanimitate a declarat, că nicicând și cu nici un preț nu se va învoi să se știrbească provincia metropolitană greco-catolică (prin înființarea episcopiei ungurești s'ar sfâșia peste 120 de parohii din corpul provinciei metropolitane. N. R.) și a rugat pe Excelența Sa mitropolitul dr. Victor Mihályi și pe episcopii sufragani, să facă toți pașii necesari pentru ca **drepturile bisericii române gr.-catolice garantate** atât prin scaunul papal cât și prin legile statului să rămână intacte, **infirmând Roma despre starea reală a lucrurilor și despre urmările dezastruoase ce ar rezulta din nerespectarea drepturilor garantate bisericii române greco-catolice.**

Conferința și-a exprimat totodată cea mai mare indignare în contra guvernului unguresc care prin ordinul său către mitropolitul din Blaj a bruscat întreg corul episcopesc român greco-catolic. (Guvernul unguresc a provocat pe Ex. Sa mitropolitul dela Blaj, că acesta în decurs de opt zile să-i dea răspuns în chestia înființării episcopiei ungurești. N. R.)

Un moment nu numai foarte însemnat, dar totodată și emoționant al conferinței episcopice dela Blaj a fost citirea memoriului protopopiatelor din Săcuime. Acum câteva zile toate protopopiile greco-catolice din Săcuime au trimis delegați clerici și mireni la Ex. Sa mitropolitul dela Blaj, declarând în scris, că ei, **credincioșii greco-catolici din protopopiile din Săcuime, deși mulți dintre ei au uitat limba maternă, românească, țin și vor ține cu sfințenie la limba liturgică românească de până acum și că ei cu nici un preț nu vor să se desfacă de către mitropolia de Alba-Iulia și Făgăraș.**

Mai trebuie oare vre-o dovadă mai strălucită decât această declarație hotărâtă, spre a dovedi barbaria guvernului unguresc, care vo-

iește să taie din corpul provinciei metropolitane române pe acești trași scumpi ai noștri, cari strigă cu mândrie în fața lumii întregi, că deși unii dintre ei au uitat limba maternă: ei sunt și vor fi totdeauna **români!**?

Nu ne-am îndoit un singur moment, că șefii bisericii noastre greco-catolice române își vor îndeplini datoria și că vor pași cât se poate de energic în apărarea ființei noastre naționale.

Episcopii noștri nu vor uita, că înaintașii lor de altădată nu s'au dat înlături dela nici o jertfă spre a asigura poporului lor o soartă mai bună, garantată de obligațiunile factorilor dela Roma și din Viena.

Acei episcopi nu au avut cu ei decât dreptatea și totuși au luptat, au suferit și au biruit.

Și dacă dâșii au înfruntat cu atâta bărbăție urgia stăpânitorilor de altădată ai Ardealului, pentru a obține drepturi poporului, astăzi când suntem atâcați în existența noastră națională nu ne îndoim, că vor continua tradiția lăsată moștenire lor.

Cu atât mai mult, că la spatele lor stă astăzi un popor de peste 3 milioane, care e gata să facă orice jertfă pentru a-și mântui ființa națională.

Acest lucru rugăm să nu-l uite Prea Înălții noștri ierarhi gr.-cat.

Voim să știe, că ei nu sunt singuri în lupta ce o duc.

Scrisoare din Londra

13 februarie 1912.

Apropiere anglo-germană. — Discursul lui Churchill. — Poezia japoneză. — Centenarul lui Charles Dickens.

Ducerea Lordului Haldane în Germania e încă viu discutată. Un comunicat oficial de acum trei zile spunea între altele:

„Lordul Haldane, ca președinte al comisiei regale pentru educația universitară în Londra, însoțit de fratele său, dr. Haldane, s'a dus la Berlin să facă unele cercetări privitoare la educația științifică în universitățile germane”. Inșă, atât din discursul lui Lloyd George — a cărui parte mai interesantă am dat-o în scrisoarea mea din săptămâna trecută — cât și din articolele ce apărură în diferitele ziare, și din vizitele ce urmară după sosirea lui Haldane la Berlin, s'a putut vedea, că nu-i de loc vorba de „unele cercetări privitoare la educația științifică”; ci e pe cale o **apropiere anglo-germană**. Asta-i aproape sigur acum. Firește, eu n'am tras cu urechea la ce a vorbit Lordul Haldane, nici n'am obținut vre-un interviu diplomatic: spun doar ce se vorbește aici.

In legătură cu această apropiere anglo-germană e și discursul lui Churchill, ministrul de marină. Vorbind despre menirea flotei engleze el a spus:

„Știți cu toții, dar totuși e datoria noastră să afirmăm, că scopul puterii navale britanice e numai defensiv. N'avem gând, și n'am avut nici odată vre-un gând de agresiune, și nu atribuim asemenea gânduri altor mari puteri. E totuși altă deosebire între puterea navală britanică și puterea navală a marelui și prietenului imperiu german:

Flota britanică e pentru noi o necesitate, și din unele puncte de vedere, flota germană este pentru ei un fel de lux”.

Am subliniat rândurile de mai sus, pentru că ele au fost — și sunt încă, mult comentate.

Mi-se pare interesant ce spune un poet japonez într'un articol din revista engleză „The Academy”. Se plânge că în poezia engleză și în toată poezia auropeană e multă vorbărie. Poeții, zice el, ar trebui să-și trăiască poezia, și să nu deie în vileag ceea ce este mai adânc și mai caracteristic în simțirea lor:

„E părerea mea că adevărata dovadă a poetilor e cât de mult se pot opune imboldului de a

se exprima — nu cât de mult am scris, dar cât de mult am distrus. Să trăești poezia e lucru de căpetenie, și chestia poeziilor scrise ori publicate e într'adevăr secundară; din acest motiv eu socot pe Basho Matsuo al nostru, de acum trei sute și șaptezeci de ani, așa de mare, pe când opera ce poartă numele său poate fi tipărită în mai puțin de o sută pagini”.

Apoi vorbind despre poezia japoneză:

Ea este poezia lunii, stelelor și florilor — dacă nu cântăm așa de mult viața și lumea, nu-i că socotim valoarea lor negativă, dar gândim că ar fi mai bine, în multe cazuri, să nu atingem de ele, și faptul că nu le cântăm e o dovadă a venerației noastre”.

Miercurea trecută s'au împlinit o sută de ani dela nașterea lui Dickens: Cu acest prilej scriitorul a fost sărbătorit aci — cum se sărbătoresc de obicei scriitorii, printr'o ediție nouă a operelor sale și prin conferințe ce s'au ținut la mai toate societățile de seamă engleze. Despre Dickens ca literat am ținut să scriem și noi ceva mai mult, în foiletonul de astăzi.

D. Larungu.

Incă o înfrângere a „Tribunei”

„Tribuna”, foarte neplăcut atinsă de atitudinea demnă și justă a marelui ziar bucurăștean „Universul” în chestiunea conflictului ei cu partidul nostru național, a început să injure în mod trivial acest ziar cunoscut ca cel mai imparțial, și pe redactorii lui.

Bine înțeles, că „Tribunei” nu-i puteau conveni acele **adevăruri** pe cari le-a publicat și „Universul” și pe cari acum le știe toată România.

Redacția „Universului” răspunde la zvârcolirile „Tribunei” prin următoarea declarațiune plină de demnitate:

Ziarul „Tribuna” din Arad ne impută că n'am fi fost destul de imparțiali în informarea publicului nostru cetitor despre afacerea Vaida-Goga și despre conflictul dintre susnumitul ziar și comitetul național de peste munți. Spre lămurirea publicului nostru ținem să declarăm că în „Universul” n'am publicat decât știrile ce ni-s'au transmis prin telefon de către corespondenții noștri din Ungaria, știri cari s'au dovedit adevărate și au fost înregistrate de întreaga presă română. Cât privește articolele reproduse din presa de peste munți, ele n'au fost însoțite de nici un comentariu.

„Universul”, care are obiceiul să informeze exact pe cetitorii săi, n'a făcut altceva decât să-și îndeplinească datoria.

Noi mulțumim marelui confrate din regatul liber că și de astădată a luat o atitudine demnă de reputațiunea și prestigiul ce și-a creiat. „Universul” nu putea să retacă știrile cari nu le conveniau „Tribunei”, căci acele știri erau adevărate.

Scrisoare din Cluj

Deschiderea festivă a casinii. — Impresii dela petrecerea, aranjată de tin. univ. români. — O chestie neînțeleasă a unui intelectual român.

Aducându-ne aminte de frământările mizere, în care a trebuit să se sbată viața socială românească din Cluj — serata literară, aranjată cu ocaziunea deschiderii festive a noiei casine o primim de-un factor hotărîtor în consolidarea noastră.

In asistența publicului român din Cluj, cari și-au ținut de datorință a veni la această întrunire și-a întregii tinerimi universitare, s'a ținut serata literară, care a fost cel mai bun mijloc de consfințire a vetrei culturale, care ni s'a ridicat în anul acesta. Punctul principal al seratei a fost conferința d-lui Lupăș despre misiunea diplomatică la curtea din Viena a episcopilor români Bobb și Gerasim la anul 1792. — Prin meșteșugul neîntrecut de a reda întâmplări din trecut — ne-a făcut să

Litere — Arte — Științe

PASTEL.

*Din negura albă, cu fața de-argint
Se 'naltă semeață, ușoară
Se 'ntinde în cale-i seninul azur,
Imensul... și nouri zboară.*

*Doar stelele rare le vezi licurind
Cum tremură line în zare,
Doar vântul prin arborii goi și cărunți,
Își urlă nebuna-i cântare.*

*Cu crestele albe se pleacă încet
Copacii cu crengile moarte:
Se scutură pudra, și pleacă pe vânt
Spre stradă, și zboară departe.*

*Și viscolul geme, și-mi bate 'n ferești
Și 'mi spune-o poveste amară;
Și 'n sufletu-mi crește un viscol mai greu,
Ce 'mi picură note 'n ghitara.*

*Povestea se gată, căci lampa s'a stins,
Și gerul pătrunde 'n odaie;
Dar luna se 'ndură, și-mi lasă pe-ascuns
O rază din dulcea-i vâpaie.*

*Și 'n suflet povestea se 'ntinde meru
Și inima-mi bate mai tare,
Și-afară e viscol, și vântul ștregar
Își urlă nebuna-i cântare...*

Vasile Al. George.

Charles Dickens

de D. Larungu

Am fost dăunăzi la Westminster Abbey, panteonul Angliei. Cum intri, la fund, în partea închinată mai mult scriitorilor, e o lespede cu inscripția:

Charles Dickens

Născut 7 februarie 1812, mort 9 iunie 1870.

Coroane se vedeau împrejur. Una, din foi de laur, trimeasă de un domn și doamnă, avea pe o hârtie cuvintele:

„Dumnezeu să te binecuvinteze, nu numai că ai fost lumină pentru mine, dar că lumină ai fost în casa noastră ani de zile.”

Mi-am oprit ochii mult la aceste rânduri. Oare, câți din cititorii lui Dickens nu pot spune acelaș lucru? Câte milioane — mai ales din cei sărmani și necăjiți, cari au nevoie cu atât mai mult de lumină? În viața lor grea, în monotonia tristă de toate zilele, Dickens a adus bucurie și mângâiere, i-a făcut să râdă, și adesea și să plângă — lacrimi din cele cari inobilează, cari deșteaptă sentimente frumoase. Și pentru asta, puțini scriitori își vor fi căpătat mai mult simpatia, dragostea cititorilor. Astăzi, în cele mai umile case engleze alături de Biblie ia loc și Dickens. Popularitatea nu i-a venit după moarte, ci odată cu publicarea lui *Pickwick*.

E în această carte o bogăție de umor nestăpânit, care te duce într'un răs până la sfârșit, și are însușirea, că poate fi gustat de toți — și de oamenii de rând și de copiii nevinovați. Într'o zi, o fetiță a lui Thackeray, ridicându-și ochii din paginile lui *Pickwick*, zise: „Tată, de ce nu scrii și tu cărți cum scrie Dickens?” E caracteristică întrebarea. Thackeray, atât prin subiecte, cât și prin grija deosebită a scrisului său cumpănit, armonios, presupune oarecare pregătire din partea cititorilor. Vorbind despre *umoristii englezi din veacul al XVIII-lea*, Thackeray spune într'una din conferințele sale:

„Scriitorul umorist vrea să trezească și să îndrumeze iubirea, mila, bunătatea voastră — disprețul vostru pentru neadevăr, pretenție, înșelăciune — dragostea voastră pentru cel slab, sărac, apăsător, nenorocit”. Și Dickens, ca și Thackeray n'a făcut altceva; numai că umorul său rămâne mai pe jos, n'are finețea pe care o găsim în autorul lui

Vanity Fair Dickens întrebunțează în mare măsură caricatura. Până și în *David Copperfield*, în care și-a pus mult din sufletul, din viața sa intimă și în care sunt pagini minunate, vezi pornirea lui Dickens pentru farsă, nepotrivirea între început și sfârșit, precum lipsa de proporție ce o întâlnești în alte romane ale lui. Poate asta vine și din felul cum scria Dickens. Incepea lucrarea și mergea înainte fără să-și fi alcătuit vre-un plan, publicând în serii — cum am zice noi în fascicule, ceea ce scria. Cititorii erau ținuți astfel să aștepte.

În *Old Curiosity Shop* era vorba de o fetiță — mica Nelly, sărmană, părăsită, fără nici un adăpost, ducându-și de mână pe un moș cerșetor. Când apăru parte din acest roman, cititorii se întrebau nerăbdători: Ce are să se întâmple cu biata Nelly? Și mulți, mai ales multe cetitoare erau așa de atrase, așa de neliniștite de soarta ei, încât trimiteau lui Dickens scrisori, rugându-l să aibă de grijă, să nu moară mica Nelly. Dar când ieși de sub tipar și cealaltă parte a povestirii, toți trebuiră să cetească:

„Era moartă ea. Acolo, pe micul ei pat, zăcea în hodină. Solemna tăcere nu era o mirare acum.”

„Era moartă. Nici un somn așa de frumos și liniștit, așa de lipsit de urmele durerii, așa de bun să te uiți la el. Părea o ființă proaspătă, din mâna lui Dumnezeu, și așteptând suflarea vieții; nu una care trăise și suferise moarte.

Culeșu-i era îmbrăcat ici-colo cu boabe de ilice și frunze verzi, culesse dintr'un loc ce-i fuse drag. „Când mor, pune lângă bine ceva care iubi lumina și avu totdeauna cerul deasupra”. — Astea fuseră vorbele ei.”

Și așa, în două-trei pagini era povestită moartea. Inșă ce pagini! S'au înduioșat și au plâns pe ele chiar și oameni mai gravi cum era Lord Jeffery, temutul critic din Edinburgh. Într'o zi, intrând la el o prietină, îl găsi foarte mâhnit, cu ochii în lacrimi. Ea vru să se retragă, dar Lord Jeffery o luă de amândouă mâinile și zise:

— Nu te du, dragă prietină. Are să-mi treacă numai decăt.

— Nu știam, răspunse ea, că ai avut ceva vești rele ori vre-un motiv de supărare; altel n'ăș fi venit. A murit cineva?

— Da, într'adevăr. Sunt o mare găscă să mă fi lăsat așa; dar n'am avut ce face. Te vei întrista și tu să afii că mica Nelly, mica Nelly a lui Dickens, a murit.”

Un cântec

Un cântec mai duios ca marșurile funerare mă urmărește într'una ori unde plec.... o melodie paganiană auzită ca 'n vis undeva.... departe în lumina blondă a unei candelă albastre, într'o odăită împodobită cu covoare de Smirna. De ce însă mă face să plâng deșteptându-mi amintirile?! E acelaș cântec ce l'am auzit în ajunul unei nopți de bal, din gura ta divină Mona Dora, femeie cu ochi voluptuoși și cu buze dornice de sărutări fără număr... acelaș cântec îmbătat de parfumurile trupului tău gingaș.

Putere fără margini a cântecului!! Cu tine bat cărări neumblate și se deschid în fața mea uși de vis în dosul cărora prin frunzișurile de argint ale arborilor, prin pădurile visătoare va rătăci poate vreodată și sufletul ei prefăcut în pasere cerească. Revăd apusurile roșii când sub castanii dureroși, mă aștepta cu brațele deschise Mona Dora dulce-nee bălac cu sinurile mai albe ca fildeșul. Și îmi revăd copilăria, care în balansa ideilor de astăzi îmi pare un basm frumos, spus de un aventurier fantastic, la gura sobei în somnolența odăii calde.

Femeie-vis mi-e dor de uitare.... Mi-e dor și Lete e încă spre zarea unde mor amurgurile. Te văd ca și când ai fi lângă mine și-mi place să trăiesc în lumea în care am trăit împreună. Imi răsai în gânduri îmbrăcată în catifea neagră ori în haină străvezie de bal, cu pantofi de mătășă albă și mă dor amintirile. Aud par'că plânsul clapelor pe cari degetele tale mergeau de trezeau arii mai triste ca sufletele de pribegi îndrăgostiți. Și lacrimi picură din genele mele, când fredonându-ți cântecul trec seara de-a lungul străzilor și

vedem cu ochii sufletești o icoană limpede a epocii de renaștere culturală și politică a neamului nostru. Domnia luminată a bunului împărat, Iosif al 2-lea a trezit în cărturarii români din acele vremuri gândul și voința hotărâtă de a ridica soarta neamului nostru. Dar orice mișcare de redeşeptare a noastră e privită cu ochi răi din partea dietei din Cluj — care a pus toate piedicile în contra trezirii noastre. „ a respins „suplex lib. Valachorum” pe toți cari doriau o ușurare a țaranului român și privesc de agitatiori (mentalitate ce nu s'a schimbat nici până astăzi). Intre astfel de împrejurări capii celor două biserici române din Ardeal episcopii dela Blaj Bob și cel dela Sibiu Gerasim, ca reprezentanții neamului se duc la curtea din Viena unde aștern un memoriu, care cuprinde jalbele și nedreptățile fără seamă, cari le îndură elementul român precum și justele lui pretenziuni, — la conținut aproape egal cu „Suplex libelus Valachorum”.

În memoriul așternut cei 2 episcopi cer, ca românii din Ardeal să fie la fel tratați cu celelalte popoare concuitoare. Bisericile românești să aibă aceleaș drepturi de cari se bucură și celelalte biserici iar de oarece staturile privesc biserica rom. grec. cath. egală cu cea rom. cath. episcopii noștri cer, ca să-o vadă egală nu în vorbe ci drepturi. Pretind drepturi pentru limba românească, în oficii să fie aplicați și românii iar în legislația țării români să fie reprezentați amăsurat numărului lor. În urmă roagă convocarea unui congres național.

Dacă ne gândim la vremurile, când s'au pretins astfel de lucruri, noi generația de astăzi nu putem decât să admirăm bărbăția, politica adâncă și intuitivă în pritoriu de care au fost stăpâniți acești capi luminați a bisericilor românești.

Întâmplările din trecutul nostru așa cum ni-le-a ilustrat d. Lupas adevereșe în modul cel mai clasic, că numai prin solidaritatea cea mai desăvârșită a tuturor claselor sociale — poate să ajungă rezultate reale un popor. — Cam aceasta a fost cuprinsul conf. instructive a d-lui Lupas, pe care am prins-o numai în liniamente mai generale.

*

Seara a fost petrecere în hotelul Central aranjat de tinerimea universitară română în favorul Casinei române din loc. Publicul tinăr, care a ascultat cu nesăț conf. istorică, după câtă-va vreme se incinge vesel în rotirile nesfârșite ale jocului. Voia bună care să citia de pe fața fiecăruia, strălucirea pompoasă a sălei și lumina bogată și orbitoare, care o resfrângeau becurile electrice, muzica cu accentele ei românești și pentru salon te făcea a crede, că ești în o lume de visuri. Tot ce să poate detrage acestei petreceri, e că domnișoarele s'au prezentat aproape exclusiv în toilete de ultima modă — în costum pitoresc din România de frumuseța fermecătoare s'a prezintat singură d-șoara Zoe Bian din Făget.

Succesul a fost pe deplin în toate direcțiile. În noua casină pulzează o viață românească plină de nădejdi. E mereu cercetată de întreaga tinerime universitară și de intelectualii mai de seamă din Cluj. Se cetește și se discută chestiile mai importante din viața neamului nostru și când comunic vestile acestea îmbucurătoare, ni-greu să comunic faptul, de un colorit disarmonic, că domnul dr. Ilie Dăian, care să crede — și poate să fie și adevărat de o figură marcantă în societatea rom. din Cluj — n'a aflat de bine, că de două luni de când funcționează casina să-o cerceteze, în semn, că nici până azi nu s'a făcut membrul ei. Lumea desinteresată nu-l poate înțelege. Ași fi retăcut necorectitudinea aceasta pasivă dacă nu d-sa ar fi întrebat în ziarul, care l-a nimicit odată pe dânsul (Tribuna din 21 oct. 1911) în o rectificare „Bătrâni și tineri”. „Ce porniri” mă rog și „ce acțiuni”, a lansat tinerimea din Cluj fața de care, noi am fi fost pasivi? Ori doar d-sa crede, că și reînființarea casinii e pusă direct în contra persoanei publice a d-sale? Să nu creadă că și întrebarea de acum ar fi o însușare la adresa d-sale — cum s'a obișnuit a privi orice critică dreaptă a faptelor sale, tinerimea română s'a ținut departe de certele odioase cari se deslănțuie de câtăva vreme în sânul soc. rom. din Cluj, și totdeauna s'a ridicat deasupra acestor porțiuni ținând înaintea sa binele obștesc, și interesele mai înalte, doar e în drept și are datorința să controleze și să aducă la lumina zilei faptele necalificabile din punct de vedere național a oricărui.

Cu asta mi-am gătat rolul de cronicar a întâmplărilor mai recente din Cluj.

Clujin 13 febr. 1912.

Coresp.

lacrimi picură din genele mele când noaptea aplecat pe filele cărților iubite visez și gândurile îmi rătăcesc în lumea mare.

Din toate se desprinde povestea ta, povestea ceasurilor de petreceri intime, în care vor trăi cât inimile noastre, două tinereți nebunatică apuse prea de timpuriu în vârtoarea voluptăților întotdeauna lacome, în banalul anilor fără țintă.

Un cântec dureros mă frământă în ceasurile grele și 'n surghiunurile fără leac, un cântec ce poartă în el sufletul tău întreg, cel mai dulce cântec al tău Mona Dora curtezană capricioasă și palidă ce ai vroit odată să-ți îngropi nostalgiile în fundul paharului cu otravă.

Mona Dora femee cu ochi voluptoși, Mona Dora suflet fără visuri, cine o să-mi mângâie de acum tristetele nopților de veghe și monotonia anilor?!

Viena 1912.

A. Cotruș.

Conferința episcopescă dela Blaj

(Prin telefon dela corespondentul nostru).

Blaj, 19 febr. n. 1912.

Sfântul Scaun din Roma a cerut și părerea episcopilor români greco-catolici în chestia noii episcopii ungurești ce se proiectează. În scopul acesta, deci, Excel. Sa mitropolitul dr. Victor Mihályi a convocat pe episcopii români greco-catolici la o conferință episcopescă în Blaj pe ziua de 18 februarie n. a. c.

Înainte de conferința aceasta episcopescă, pentru deplina informare a episcopilor și pentru cunoașterea exactă a opiniei, Ex. Sa mitropolitul Mihályi a convocat, tot în Blaj, o conferință prealabilă intimă, la care au luat parte afară de Ex. Sa mitropolitul, episcopii dr. Demetriu Radu (Oradea-mare), dr. Vasile Hossu (Lugoj) și Ioan Georgiu, reprezentantul episcopiei din Gherla, din fiecare dieceză câte 1 reprezentant al fiecărui capitol, câte 2 protopopi din ținuturile amenințate prin înființarea noii episcopii gr.-cat. ungurești și din fiecare dieceză câte 2 reprezentanți mireni.

Dintre mireni au luat parte următorii domni: Gheorghe Pop de Băsești, președintele partidului național român din Ungaria și Transilvania, dr. Teodor Mihali, președintele clubului parlamentar al deputaților români, dr. Alexandru Vaida-Voevod, deputatul Arpașului, dr. Iuliu Maniu, avocat în Blaj, Ioan Mezei, jude la Curtea de cașă din Budapesta, dr. Francisc Hossu-Longin, avocat în Deva, dr. Coriolan Pop, avocat în Oradea-mare și dr. Isidor Pop, avocat în Lugoj.

În consfătuirea intimă, după expunerea chestiei de către Exc. Sa mitropolitul, a episcopului dr. Demetriu Radu, a tuturor reprezentanților capitulurilor și a protopopilor, a luat cuvântul venerabilul președinte al partidului național român dr. Gheorghe Pop de Băsești, care în numele mirenilor a declarat, că ei, mireni, sunt în contra înființării unei episcopii gr. catolice ungurești și a cerut conferinței episcopescă, că aceasta să protesteze în contra

atacului îndreptat în contra bisericii române greco-catolice. Totodată a cerut episcopilor să întreprindă toate mijloacele legale pentru păzirea integrității teritoriale și a caracterului românesc a bisericii greco-catolice române. D. Gh. Pop a asigurat pe episcopii români de sprijinul mirenilor în toate acțiunile lor pentru salvarea bisericii românești și a exprimat deplina încredere și alipire a mirenilor față de conferința episcopescă.

Conferința episcopescă, — la care au luat parte numai episcopii și d. I. Georgiu reprezentantul episcopiei din Gherla, și care a ținut două zile (în 18 și 19 febr. n. a.) — a pregătit un memorandum energetic, care va fi trimis scaunului papal din Roma, nunciului papal din Viena și guvernului unguresc.

Di dr. Urban Jarnik și d. I. L. Caragiale

Primum din partea d-lui Urban Jarnik ilustrul profesor dela universitatea boemă din Praga și mare prietin al românilor următoarea scrisoare pe care ne facem o deosebită plăcere comunicându-o cetitorilor noștri. Din ea cetitorii vor avea a admira nu numai spiritul întotdeauna scânteitor al domnului profesor ci și facilitatea cu care scrie în limba noastră:

„Prea stimată redacțiune!

Să nu mi se iee în nume de rău, dacă îndrăznesc a mă înfățișa astăzi cu o rugare.

Aflând din prețuitul ziar al d-voastre, că în zilele aceste măestrul Caragiale serbează aniversarul de 60 de ani și aducându-mi aminte că în primăvara anului 1879 l-am auzit recitând la d. Maiorescu vestita sa comedie „Noaptea furtunoasă“, iată ce-mi plesni prin cap: să-i trimet și eu o felicitare. Zis și făcut și cu nerăbare așteptam dacă o să fin învrednicit de vre-un răspuns fie cât de scurt. Atâta știam și eu că d-sa, în zilele acestea, primind din toate părțile semne de dragoste și de stimă, n'are să-mi scrie o coșcoageami-te scrisoare la fel cu aceea pe care în nesocotința mea i-am trântit-o eu.

Căci, să mărturisesc, de când în cele trei călătorii ale mele din ăst an, la Blaj, la Iași și la Viena am venit în contact cu sumedenie de români din toate clasele, începând cu M. S. regele României și augusta familie domnitoare, de câte ori îmi vine să-i scriu vre-unui român sau vreunei românce, mai ales celei din urmă — se înțelege în toată cinstea căci bagseamă în 3 luni ating vârsta de 64 ani — nu mă mulțumesc cu câte 2—4 pagine de format mic, ci mă folosesc de cel mare, obținând câte odată recordul de 8 pagini și dovădind astfel c'am și intrat definitiv în breasla moșnegilor.

Intr'adevăr o urmă de rușine mi-a și rămas: ajungând la sfârșitul unei atari scrisori, mă învinesc și tot așa am făcut și eu d. Caragiale. Și spre bucuria mea iată că-mi vine azi dimineață din partea d-sale răspunsul următor:

Stimate domnule profesor,

Lungi, sunt numai scrisorile urâte și plicticoase; cele frumoase și amuzante sunt totdeauna prea scurte. — A dumnitale m'a încântat. Îți mulțumesc din suflet că ți-ai mai adus aminte de mine și-ți urez la rândul meu, sănătate, noroc și veselie pentru d-ta și pentru toți iubiiții d-tale, întru mulți ani până la adânci fericite bătrânețe.

Sunt al d-tale, stimată domnule profesor, cu stimă

devotat servitor
Caragiale.

3/16/II 1912.

Cu prilejul acesta să-mi dați voce să Vă trimet și câteva din broșurile mele miniaturale. Nădăjduesc că măestrul mă va ierta că fără să-i fi cerut îngăduința Vă trimit rândurile d-sale, care pentru mine au o valoare din cale afară de mare, să le tipăriți în „Românul“.

Mulțumindu-vă chiar dinainte pentru împlinirea dorinței mele, Vă rog să primiți asigurarea înaltei mele considerațiuni pe care v'o păstrez.

Praga, 17/2 1912.

Dr. Ioan Urban Jarnik,
profesor universitar.

„Budapesti Hirlap“ și episcopul Radu

Politica episcopului Radu.

Sub acest titlu turbatul „Budapesti Hirlap“ scrie în numărul său de duminică următoarele:

„Dela un politician ungar, care cunoaște foarte bine toate tainele și împrejurările chestiei teologilor greco-catolici diu Oradea-mare, primim următoarele amănunte, cari prezintă în culori foarte curioase pe dr. Demetriu Radu, episcopul român greco-catolic dela Oradea-mare. Știrea primită din izvor sigur, este următoarea:

„Firele întregii mișcări, a decurgerii și desvoltării ei duc la curtea episcopescă română gr.-catolică din Oradea-mare, unde însuș episcopul Demetriu Radu își țese primejdioasele lui jocuri și planuri. Atitudinea teologilor români dovedită încă înainte de izbucnirea scandalului, precum și cea dovedită după ancheta oficială și după depărtarea lor din seminar, reoglindește foarte fidel spiritul care izvoarește din curtea episcopului Radu, chiar din cabinetul de lucru al d-lui episcop. În zilele trecute spiritul acesta a izbucnit pe față, când apoi conviețuirea în seminarul latin a teologilor români cu colegii lor ungari a devenit imposibilă. Spiritul acesta a otrăvit și zădărnicit relațiile dintre teologii români și unguri iar adevăratul păcătos pentru aceasta este însuș episcopul Radu, care a înfiat sufletele tinerilor români cu o ură fanatică în contra colegilor lor unguri.

În decursul ascultării teologilor români, apoi cu prilejul confrontării cu colegii lor unguri precum și în decursul încercării de împăcirea de către canonicul român greco-catolic d. Florian Stan, au avut loc scene foarte curioase și foarte caracteristice, până acum neînregistrate de presă. Accie, cari au putut privi din apropiere aceste scene, s'au putut convinge că în cazul acesta stăm în fața unui fanatism anti-unguresc, antinațional ba în unele privințe chiar antidinastic, care ochește peste Carpați, spre regatul român, de care leagă mari speranțe.

Spiritul acesta este alimentat de către episcopul Radu, despre care cu prilejul acesta trebuie să afirmăm și aceea, că în cursul desbaterilor în chestia înființării unei episcopii gr. catolice ungurești, dintre prelații bisericești, a cărui opinie s'a cerut în această chestie, el a fost unicul, care a desaprobat categoric acest plan. Atât de greu cum-păneste și asupra intereselor bisericești ideea națională românească a episcopului Radu, atât de mare este influința lui și asupra teologilor români și cu atâta ură clocotitoare a știut el să umple inimile teologilor români în contra ungarilor, încât la plecarea lor în lume din seminarul latin mulți dintre acești teologi au mărturisit în mod cinic, că dacă nu-i vor ajuta în situația aceasta a lor momentană, ei pur și simplu se vor desface de către biserica romano-catolică, vor deveni schismatici, greco-orientali.

Insuși episcopul Radu a făcut declarații, din cari reiese amenințări în felul acesta. El a declarat, că pe dânsul, ca episcop catolic nu l-ar surprind faptul, dacă teologii români ar deveni schismatici! Orice comentariu e de prisos.

Noroc, că și Roma este convinsă — și aceasta o declar în baza informațiilor mele câștigate

In interesul propriu recomand onor. public să privească expoziția aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

A r a d, Piața Andrássy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568.

din isvorul cel mai competent — că dela un astfel de preot (neexceptionând nici pe însuș episcopul Radu) după interesul eticei confesionale, biserica nu poate aștepta nici un bine, deoarece nu poate să devină un bun slujitor al bisericii lui acel teolog, ori preot, care îndată ce i-se dă prilej să demonstreze cu ura lui națională, imediat înlătură deosebirea dintre biserica latină și dintre schismă și dă cu piciorul în orice interes superior al bisericii.

Dealtfel e și ticăloasă atitudinea acestor preoți, deoarece ura lor împotriva ungarilor îi face să uite, că cultura lor români au s'o mulțumească împrejurării, că majoritatea românilor s'a aliat cu biserica latină, și e o dovadă urită de nemulțumire a uita, că statul ungar întotdeauna cu mâna largă a împărțit ajutoare morale și materiale bisericii românești gr.-catolice, prelaților, preoților și popoului acestei biserici. Câte-odată episcopul Radu prinde câte un prilej — mai recent a făcut-o cu prilejul unui prânz dat în curtea lui episcopescă, la care au fost invitați oficial și prefectul comitatului Bihor și alte persoane înalte — ca să arunce în public câteva cuvinte despre iubirea lui față de unguri și despre sinceritatea dorinței lui de a vedea întrupată pacea maghiaro-română. Acestea sunt însă numai vorbe, cărora faptele episcopului Radu le contrazice nespuse de mult.

Știu prea bine, că acestea sunt acuza grave în contra episcopului Radu, dar speriez, că guvernul a urmărit cu multă atenție chestia teologilor români dela Oradea-mare și el va găsi calea să pună sfârșit, *chiar și în curtea episcopescă*, manipularilor de ură antipatriotică și antinastică ultraiste.

Cititorii noștri știu, că cu rabiții dela „Budapesti Hirlap“ este de prisos să stai de vorbă, pentru că evreo-maghiarii acelei redacții cari fac pe „imperialiști“ nu scriu din convingere și nici în scop de a provoca o discuție cinstită, ci pentru a exploata șovinismul acelor bieți unguri care continuă să viseze văzând roșu, cu toate, că ne găsim încă în secolul al XX-lea. Dacă totuși facem loc rândurilor epileptice ale organului semito-maghiar, este pentru că nu găsim o mai bună satisfacție de acordat pentru Ex. Sa episcopul Radu de cât publicând aceste injurii.

Căci pe cât de nenorocit trebuie să se simtă un român când ajunge a fi laudat de această presă, pe atât de mândru trebuie să se simtă când ajunge a fi astfel tratat de dânsa.

Ex. Sa episcopul Radu în schimbul murdărilor jidano-maghiare ale lui „Budapesti Hirlap“, are dragostea întregului neam românesc.

Scrisoare din Cernăuți

Un pericol. — In carnaval. — Păcatele noastre naționale.

Adese ori mi s'a dat prilej să aud plângându-se câțiva intelectuali, de prostia ce o săvârșesc românii, trimițând cu atâta stăruință copiii lor la școalele mai înalte. „Ce vor face atâția domni? De ce nu rămâne mojiu la opincă, la coarnele plugului? Intelectualii dau un contingent îndestulător de funcționari români, cari vor conduce poporul și vor rezista cu energie străinilor... etc. etc. Și cuvinte de acestea banale îmi ține și acum în ureche, ca un refren trist al păcatelor noastre naționale. Motivele, cari îi îndeamnă să rostească astfel de cuvinte necumpănite, sunt în mare parte teama, că mojiicii vor lua cu timpul locul fiilor lor. S'a mai dovedit apoi că cei eșiți din școale nu vor să joace întocmai după cântecul bătrânilor. Are și tînărul ceva în sine, ce-l îndeamnă să-și croiască singur o cale adevărată. Toate aceste ar fi însă floare la ureche, căci nu punem mult preț pe cuvintele unor oameni, cari întotdeauna vânează un profit personal.

Alte momente, mai grave m'au înduplecat să pun în fruntea acestor șire faimosul titlu: Un pericol. Acum nu mă gândesc numai la nevoile noastre proprii, ci și la progresul enorm, ce-l fac vă-

zându-se cu ochii rutenii. Școalele lor sunt pline de băeți de țărani, cari vor eși pregătiți sau nepregătiți — asta nu ne importă — și vor propovădui cu zel și abnegare, că dânsii au fost, sunt și vor fi stăpânii Bucovinei. E într'adezăr o groază, când te gândești că peste 10—20 ani, rutenii vor avea un număr considerabil de intelectuali. Din partea lor nu se aude nici o plângere, ca să mai rămână copii pe la sate și să îngrijască în liniște și orbire de pământul părinților lor. Lozinca lor e: „Orbiș înainte, înainte și învingerea va fi a noastră“. De aceea sunt școalele lor pline.

Până acum ne-a fost lesne de luptat, căci am aflat în tabăra rutenilor o forță puțin rezistentă, adăugându-se împrejurarea deplorabilă, că cei mai de seamă intelectuali ai lor au fost recrutați în mijlocul nostru. Prevăd cu siguranță, că se vor schimba referințele în timpul cel mai apropiat. Ni-se impune deci tuturor datorită sfântă, să ne pregătim bine pentru viitor, ca să putem înfrunța cu vitejie atacurile slavilor, cari vor să cucerească totul de pe plaiurile țării fagilor.

Suntem în carnaval și puține zile ne despărțesc de ajunul cel mare, care oprește orice veselie publică. E deci timpul cel mai potrivit pentru aranjarea balurilor obișnuite. Țin de datorie, să amintesc că balurile românești au fost de o deosebită splendoare.

În unele privințe am lăsat cu mult în îndărătul nostru pe străini, cari au dat cinstea pe rușine.

Ar trebui de remarcat îndeosebi balurile aranjate de societățile academice „Junimea“ și „Bucovina-Moldova“ și soc. filarmonică „Armonia“. S'au mai dat apoi serate de către societatea „Lumina“ și societatea răzeșilor și mazililor din Bucovina.

Tuturor aranjatorilor se cuvine laudă, iar publicului românesc sprijinitor mulțumire. Cerem, însă, ca acei ce știu să se învelesească să și muncească, căci pe ogorul națiunii este lucru destul.

Coresp.

Petrecerea Cantinei școlare din Caransebeș

Ciclul reprezentațiilor culturale-artistice din Caransebeș s'a încheiat cu concertul și teatrul aranjat de tinerimea noastră în favorul „Cantinei școlare“ la 2/15 Faur a. c. Această producțiune se poate număra cu drept cuvânt între cele mai succese și mai de valoare prestațiuni artistice.

Concertul s'a început cu interesanta conferință a d-lui Dr. Valeriu Branisce, directorul „Drapelului“, carele în introducerea vorbirii sale ne-a expus atât de clar și convingător *condițiile prielnice de a trăi*. Cu drept cuvânt a constatat distinsul conferențiar, că *condițiile economice* sunt condițiile cari determină existența neamului. Fiecare popor cu dor de viață trebuie să-și creeze condițiile economice necesare.

Capitalul vechiu a fost o putere moartă în mâinile omenirei, pe când capitalurile de azi sunt o putere vie. Ele fiind organizate corăspunzător sunt *organisme* cari creează viață în jurul lor, sunt *adevărate forme*.

Trecând treptat tema pe terenul *femenismului* arată în mod atât de clar și convingător cum în țările apusene femeia a devenit în viața omeniei un *factor economic-cultural*, și acum și eluptă aceleași drepturi și pe teren politic.

Trecând apoi la noi, arată cum femeia română s'a degajat de a mai fi un *factor economic*, ba ce e mai dureros ea a devenit un *obiect de lux*, care nu produce, ci numai consumă.

Sunt crude aceste adevăruri, relevate de d. conferențiar, dar adevărate.

Onoare excepțiilor laudabile, dar în genere vorbind stăm rău. Azi țărâna română, de pildă, nu mai e acel *factor economic* ce era în trecut. În clasa de mijloc și a intelectualilor noștri stăm și mai rău, în raportul economiei casnice, nu altcum și al creșterii ce se dă în familie, precum și a dragostei ce se manifestă în căminele familiilor intelectualilor pentru *literatura noastră*.

Distinsul conferențiar încheie apoi făcând un călduros apel la femeile române, rugându-le să se nizuiască în viitor a se valida mai mult ca *factor economic, cultural și educativ*, dacă vor să creeze neamului un viitor mai bun.

Fie, ca cuvintele d-lui dr. Branisce să cază pe pământ bun și să încolțească în inimile femeilor române.

Trecând la concert constatăm că d-nii clerici Grădinaru și Lungu s'au achitat în mod conștiu prin executarea „Concert Nr. 1“ de Beriot. Special însă d. Grădinaru s'a remarcat ca un talent artistic prin executarea fantaziei naționale „Intre brazi“ de Dinicu, carea a mișcat inimile.

D. N. Răduț pedagog ne-a delectat plăcut prin executarea solo a pieselor: „Mugur-Mugurel“ și Romanta. De asemenea a interpretat bine și d. pedagog D. Nedescu, poezia umoristică „Șaua țiganului“.

O impresie adâncă și binefăcătoare a făcut asupra publicului predarea atât de corectă a poeziei „Rugămintea din urmă“ de G. Coșbuc. de d-nii clerici I. Alexandrescu și I. Terovan.

Special d. Alexandrescu s'a dovedit de un deosebit *talent declamatoric*. A fost o scenă pătrunzătoare, când ridicându-se cortina, d. Alexandrescu în uniformă de militar muribund zăcea bandajat pe un pat, iar d. Terovan iarăș în uniformă stă cu capul plecat spre muribund, care-i adresa rugămintea din urmă.

A fost dureros momentul, când de după culise suna semnalul de plecare și d. Terovan cu multă durere s'a despărțit de prietinel său iubit, ca să ducă mamei și iubitei sale ultimul său cuvânt.

A urmat apoi teatrul „Vlăduțul mamei“ jucat de grupul diletanților noștri din Caransebeș, care s'a constituit în toamnă sub direcția d-lui *Petre Florian*. Onoare stimatelor domnișoare și domni cari n'au cruțat nimic pentru a aduce mari servicii culturii noastre românești. Acest grup a jucat neîntrerupt la toate producțiunile societăților românești.

Dintre toate persoanele, cari ne-au cauzat aceste plăcute momente s'a remarcat ca deosebit talent de băiat resfătat d-șoara Talida Seracin, care a reprezentat rolul cel atât de greu al „Vlăduțului mamei“. D. I. Faur cunoscutul diletant s'a achitat cu atâta conștiințiozitate și succes de rolul bătrânului Ieftimie Sbârcoig. D. Nicu A. Târnavean trage a boierie, căci era de tot acas în rolul boierului Costică Șoimescu.

D-nei Iuliana Florian îi stă de minune în rolul fîrec reprezentat de Sevasta, mama Vlăduțului. D-șoara Otilia Frațilă a fost stăpână desăvârșită a rolului ei de Smarandița.

Observ că acestui grup de diletanți aparțin d-șoarele: Ecaterina Săcălăzan carea a eselat și s'a afirmat de deosebit talent artistic în rolul nevastei lui Cerceluș piesă jucată de S. Ion. De asemenea au jucat binișor și d-șoarele Constanța Târziu și Eufrosina Jumanca în pieza „Moștenire dela răposata“ jucată de Sân Văsiu.

Dnii: Dimitrie Zgăvârdea a interpretat escelent rolul șefului de birou în pieza „Nevasta lui Cerceluș“, iar d. Gheorghe Vasilescu a produs mult humor prin executarea naivă a rolului său de om năcăjit.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(29)

— Urmare —

Trebuie să cârpești bine pe mișel, dacă mișelul e răsfătat; eu cârlesc bine pe *bălțatul*, eu, și azi a-ș cârpi sdravăn și pe *prezidentul*, de mi-ar face nazuri. Trebuie să ai mâna la treabă, ori aia nu mai e treabă. Odată ce-i drept, trebuie. Da? ei bine, cârpește. Mi-ar plăcea să văd că *bălțatul* îmi zice: *Nu cârpi...*

Stăpânul oratorului nu găsi nici măcar un cuvânt de criticat în limbajul acesta brutal. Dar în clipa aceasta chiar, părea că Provedinței i s'a făcut, deodată, milă de stăpânul nemulțumit, de vizitiul resemnat și de caii ruți de oboșală. Un lătrat de căne întrerupse departe tăcerea nopții.

Cicikof, încântat de acest bun augur, porunci să îndemne zdravăn din bici și din gură pe cai. Vizitiul rus, cu dobitoacele lui, găsește în sine un miros minunat chiar și în clipele când văzul îi lipsește; ceace face că, cu ochii închiși, el mână trăsura înainte, uneori în galopul cel mare al cailor, și întotdeauna ajunge undeva.

D. Liviu Demetroviciu este un talent u-
riistic.

Trebuie să constatăm că partea leului revine
directorului grupei d-lui Petre Florian și altor
vrednici intelectuali cari au contribuit la înfighe-
barea acestui grup.

Rezultatul acestei petreceri este deci foarte
satisfăcător atât din punct de vedere moral cât și
material. Onoare d-lui prezident al cantinei Stefan
Jianu, cât și întregului comitet; onoare tinerimei
noastre carea s'a achitat cu demnitate!

Că am ajuns a înlocui iarăși Romana în loc
de Quadril onoare revine bravului profesor d-lui
Sabin Evușan care a condus probele de Romana.

Sebeșanul.

INFORMAȚIUNI

Arad, 19 februarie n. 1912.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță neînsemnată
schimbare în temperatură, vreme uscată.

Prognostic telegrafic: nopți friguroase, vreme
uscată.

Temperatura la amiazi a fost de + 2°8 Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor.	11'84
" " maiu	"	11'76
" " octomvrie	"	11'07
Secară pe aprilie	"	10'63
" " octomvrie	"	9'35
Cucuruz pe maiu	"	9'93
Cucuruz pe iulie	"	8'83
Ovăs pe aprilie	"	10'34
" " octomvrie	"	8'60

Insemnătatea elementului român în politica statelor europene.

Atragem
deosebita atențiune a cetitorilor noștri de aici
și din România asupra seriei de articole (vor
fi 6 la număr) ce începem a publica azi sub
titlul: „Insemnătatea elementului român în
politica statelor europene“. Articolele acestea
sunt scrise de un bărbat, care ocupă înaltă
poziție socială în monarhia noastră și se află
în situațiunea de a cunoaște bine itele, prin
cari se țese politica externă a imperiului

habsburgic. Lămuririle, ce ni-se dau prin ace-
stea articole, vor fi cunoscute și factorilor ho-
tăritori în politica monarhiei noastre și a im-
periului german.

In urma unor foarte regretabile impre-
jurări, neatârătoare de voința noastră, două
din acestea articole (4 și 5) au fost publicate
în nr. 22 și 23 din acest ziar, fără a fi pre-
cedate de cele 3 articole anterioare. Chiar și
așa cele 2 articole publicate au provocat spaima
imperialiștilor maghiari dela „Budapesti Hir-
lap“, care s'a ocupat pe larg de conținutul lor.

Publicăm acum seria întreagă, fără în-
trerupere, mulțumind autorului lor pentru
bunăvoința, cu care ni le-a pus la dispoziție.

Pentru cei 16 viteji dela Orade.

Din cele mai depărtate ținuturi, de pe me-
leagurile cele mai oropsite și cutropite de
strădini și de buruieni otrăvitoare ne răsăriți
în zale de argint, cu diademe de aur în jurul
frunților voastre, voi mândrii logofeți ai zile-
lor de mâne.

Neamul întreg — tânăr și bătrân, învă-
țat și neînvățat — privește cu smerenie și cu
mândrie la voi, cari răsăriți în straie atât de
strălucitoare, la voi, cari răsăriți în ochii tu-
turoara, nu ca 'n vremile bătrâne, pe roibi
buiestri cu sabia scaldată 'n sânge, ci ca
niște apostoli ai credințelor drepte, huliți și
batjocoriți de toate limbile spurcate, persecutați
și alungați pentru curătenia și sfințenia gân-
durilor și conștiinței voastre, pentru dragostea
cea mai scumpă ce o are omul pe lumea
aceasta; dragostea de neam și limbă.

Alături cu tot norodul — în chipul
magilor de odinioară — venim și noi tovarășii
voștri de luptă să vă aducem prinosul nostru
de admirație și alipire, ca mărturii ale ace-
luiși vis, al acelorași credințe.

Clericii din seminarul
Bunei-Vestiri.

„Deșteptarea“ se mută. Din izvor
competent ni-se comunică, scrie „Gazeta
Trans.“, că directorul de formă al „Deș-
teptării“ și al școlii comerciale rom. din Brașov
A. Vlaicu a plecat la Budapesta, ad
audiendum verbum, invitat fiind de Khuen.
Se spune că această călătorie a d-lui
Vlaicu ar sta în legătură cu mutarea „Deș-

teptării“ la Cluj sau la Oradea-mare sau
chiar pe ceea lume.

Avem motive serioase ca să credem în
adevărul acestui svon — cu toate că nu
suntem încă nici la Sf. Gheorghe nici
la Sânt Mihai, când se fac mutările în
Brașov.

La Cluj „Deșteptarea“ ar fi să ia lo-
locul „Ungariei“, unde o așteaptă toți
colaboratorii acesteia. Deci succesul ar fi
asigurat.

La Orade ar avea la îndemână pe
Mangra, care i-ar servi cu informațiile
cele mai sigure și pe urmă forța și pres-
tigiul ei ar câștiga prin faptul, că ar fi
pusă sub cucernica pază a șefului.

Și în sfârșit considerând, că „Deștep-
tarea“ are numai 36 de abonați, nu ni-se
pare de loc nevorosimil, că fătul născut
din păcat s'a hotărât să se mute pe
ceea lume.

Luăm act de aceste intenții laudabile
ale celor ce adorm astăzi câțiva cetitori
cu „Deșteptarea“ lor și dorim în deosebi
d-lui E. Brote ca în nenorocita sa pribe-
gie să se împărtășească de toate darurile
tovarășului său de gânduri și fapte: eter-
nul Ahasverus.

Parastas pentru episcopul Ioan Popasu.

Duminecă în 5/18 februarie a. c. s'a celebrat în
catedrala din Caransebeș parastas întru fericita
odihnă a episcopului de pio memorie Ioan Popasu.
A servit Prea On. d. protopop Andreiu Ghidin
asistat de preoții Spiridon Șandru, Ioan Stoian și
de diaconul dr. Aurel Mihaescu. Răspunsurile le-a
executat corul seminarial. De față erau: P. S. Sa
d. episcop dr. Miron E. Cristea, I. P. C. Sa vicarul
Filaret Musta, protosincelii dr. Iosif Badescu și dr.
Iosif Olariu și o cunună frumoasă de intelectuali,
a căror prezență însă a fost întâmplătoare, fiind
sinod electoral.

Ce ocazie binevenită de o predică edificatoare,
care să fi scos în relief sentimentele nobile de ro-
mân și arhieriu ale regretatului. Dar pe aici nu
s'au prea îndatinat a cuvânta poporului, deși dar
domnului — avem o seamă de bărbați luminați ai
înaltului cler. Durere, că cu excepția P. S. Sale și
a protosincelui dr. I. Badescu, pe alții nu i-am
prea auzit vorbind, deși biserica este atât de slab
cercetată atât din partea poporului, cât și a inte-
lectualilor. Iată o temă actuală și de cea mai mare
importantă, care reclamă o urgentă rezolvare.

Biblioteca Academiei Române. În luna
ianuarie 1912 s'au consultat 1950 volume și bro-

Selifan nu vedea absolut nimic, și cu toate
acestea el își mâna dobitoacele atât de deadreptul
la un sat, că ele nu se opriră decât când răsloji
brișcăi se opriră într'un palan de stejar, și când
nu mai putea să facă nici măcar un pas, în nici
o parte.

Cicikof, vesel mai curând, decât năcăjit de
sdruncinătură, caută în văzduh, și, prin pânza deasă
a celei mai violente vijelii, el deosebi, la zece pași,
ceva care aducea a casă.

El trimise pe Selifan în căutarea porții,
ceace ar fi dorat desigur mult, de n'am avea în
Rusia bravi căbi cu veghiază. Deja eram vestiți
întregei case, într'un chip atât de răsunător
că Cicikof își astupă cu amândouă mâinile ure-
chile.

O lumină care, dintr'o fereastră dând în curte,
se fărâma în raze slabe pe latura dinăuntru a ulu-
celor, fu de ajuns ca să descopere într'o clipă că-
lătorilor noștri adevărata poziție a porții mari și
a ferestrei.

Selifan prinse a ciocni în poartă. Numai de-
cât fereștriuța se desfăcu; o figură îmbrăcată în-
tr'un armior se așeză în deschizătură, și un glas
ascuțit de femeie se auzi într'un ton chelălăit:

— „Cine a bătut? cine a bătut? Ce fa-
ceți aici?”

— Noi suntem călători, măicuță, dați-ne a-
dăpost peste noapte, — zise Cicikof.

— Ei, vezi d-ta bunul ăst de domn! Ce
vreme și ce drăguț de timp și-a ales ca să ne

ceară adăpost! Aici nu e han; aici locuște stăpâna
satului, o persoană nobilă!

— Foarte bine măicuță; dar d-ta vezi bine,
că am rătăcit pe câmp, pe vremea vijeliei acesteia.
Doar n'o să ne lăsați să dormim afară, în puvoiu
unei nopți ca asta?

— Da, e întunerec tun, și vreme proastă, —
adaugă Selifan.

— Taci, dobitocule, — zise sec Cicikof.

— Dar cine ești d-ta? Ce om ești d-ta? —
zise bătrâna.

— Eu sunt un boer, un nobil, scumpă
doamnă!

Cuvântul de nobil păru a produce oarecare
efect asupra bătrânei. După o clipă de refecție,
ea zise: „Așteptați, mă duc să vorbesc stăpânei.“

Ea se duse, și după două minute reapăru, cu
un felinar în mână. Poarta se deschise. O lumină,
înăuntru, fusese așezată pe o fereastră. Brișca
întră în curte și merse să se așeze în fața în-
tării unei căsuțe, pe care în întunerecul acesta
îți era cu neputință s'o examinezi.

O jumătate din casă era luminată, și lumina
care răzbia prin trei ori patru ferestri, se risipia
în hăltoacele din curte; puvoiul cădea sgomotos pe
acoperișul de lemn, și o parte făcea fântână sări-
toare într'un butoi așezat la streșină.

Câinii se hotărâseră să ne primească printr'un
sgomotos concert vocal mult prea lung. Unul, cu
capul întors de tot înapoi, scotea niște sunete așa
de ascuțite și își făcea datoria cu atâta sărguință,
încât îți venea să crezi, că el primea pentru acea-

sta cine știe ce răsplată aleasă. Un altul îl se-
cunda, îl ațita, îi dădea cu vioiciune răspunsul:
între aceștia suna, ca clopotul trăsurilor de poștă,
neobositul sopran al unui câne de tot tânăr, pre-
supun, și totul avea apoi ca fundament un puter-
nic contrabas, care trebuia să aparțină vre-unui
bătrân, înzestrat cu o constituție solidă, căci gla-
sul lui vibra, cum vibrează orice contra-bas bun
în toiu un concert vocal, când tenorii se ridică
în vârful degetelor ca să scoată mai bine notele
celui mai înalt regisstru, când tot ce-i acolo instru-
ment omenesc urcă, parcă pe întrecute, toate tre-
ptele scării fonetice, cu capul plecat, cu gura de-
schisă mare și pleoapele lăsate; și când el singur, el
basul, înfigând o gușe nervoasă în gulerul său, cu
privire adâncă, cu talia adunată, adusă până a-
proape la pământ, își ia de acolo putere și își ar-
ticulează fraza gravă, tunătoare, care face să se
cutremure geamurile și să picce chitul de pe fe-
restri.

Acest cor puternic de lătrături, și concertul
acesta executat cu căldură, de câtră atari muzi-
canți, erau de ajuns ca să facă pe eroul nostru să
conchidă, că se găsește într'un sat destul de mare.
Dar trebuie să spunem că, ud până la oase și tre-
murând de frig, el nu se gândea în clipa aceasta
decât să se trântască pe un pat oarecare.

Brișca nu se oprise încă, și el se aruncă jos,
în fața intrării, așa că puțin lipsi să nu-și piardă
cumpăna și sămănânce o strașnică trântală.

(Va urma.)

șuri tipărite de către 842 cetitori; 369 manuscrise, 7176 documente, 26 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 154 cetitori.

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 534 volume și broșuri, 237 numere de reviste române, 199 reviste străine, 5 atlase și bărti, 2 stampe și portrete, 112 volume manuscrise, 6 documente, 4 fotografii, 1 album, 824 foi volante, note muzicale, 11 monete obiecte de muzen.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente dela 8 la 12 și dela 2 la 6.

Necrolog. Adânc îndurerată vă facem cunoscut, că prea scumpul nostru tată, resp. soț, iubitorul nostru dulce frate și unchișor, apoi bunicul pururea neuitat *Gavril Trif*, profesor de preparandie i. r. în Șimleu, membru în direcțiunea institutului financiar „Sllvania” din Șimleu, președintele direcțiunii la banca „Măgura” din acelaș oraș, membru fondator și onorar al mai multor societăți române culturale și de binefacere etc. etc. și-a dat obștescul sfârșit în mâinile creatorului său la 16 februarie 1912 st. n. În urma unei scurte dar nerăntătoare suferințe, în etate de 67 ani. În urmărirea scumpului defunct a avut loc în 18 l. e. d. m. dela casa defunctului în cimitirul gr. catolic din Șimleu.

Suflet delicat și nobil! Idealul vieții și-a fost dreptatea, mai presus de toate. Cătră acest unic ideal neconținut te-ai ridicat, prin munca și de oțu uriaș! Bunul Dumnezeu îți va face dreaptă judecată, numărându-te între cei drepti ai dreptății cerești! Dormi în pace, căci dreaptă luptă ai luptat! *Șimleu*, la 16 februarie, 1912, st. n. Emilia Trif, măr. I. Kövály, Eugenia Trif, măritată I. Moga, Adela Trif, măritată, dr. C. Meseșian, ca fiică, Ioan Kövály, preot în Ivăniș, Ilie Moga, preot în Sascior, dr. C. Meseșian, avocat în Șimleu, și fii lor, ca ginere, resp. nepoți. Tit Trif, preot, Babța, Iuliana Trif, Săcălășeni, Terezia Trif, Culcea, Rozalia Trif, Fernezeu, Ica Trif Săcălășeni, Alexandru Trif, Timișoara, Ioan Bucșea, Baiaspric, Veronica Bucșea, Culcea, Vasile Bucșea, Hideaga, ca frați, surori și nepoți.

Sărbătorirea lui Caragiale. D. dr. Kiriac, a adresat următoarea telegramă maestrului Caragiale, cu ocazia jubileului acestuia:

„Nimeni n'a lucrat cât tine și nici sărbătorit c' tine. Să trăești cât vrei și cum vrei tu.”

Iată răspunsul pe care l'a primit din partea lui Caragiale:

Iubite doctore!

„Mai întâi îți mulțumesc din suflet că și-ai adus aminte de mine la ziua mea într'un chip așa de simpatic. Apoi, îți urez, din partea mea și din partea familiei mele, pentru tine și pentru iubiiții tăi sănătate, noroc și veselie. Să vă dea Dumnezeu dragușul, tot binele ce-l dorim pentru copiii noștri! Doamnei Kiriac multe distinse salutări. Frumosiilor și grațioșilor tăi copii, părintești binecuvântări. Urăm cu toți să vă ajute Pronia să le sărutăți cumuniile, și pe urmă... cinstiți fericiți bunici. Ura!

Pentru tine, o caldă îmbrățișare frățească dela bătrânul tău prieten mult îndatorat.”

Caragiale.

Reuniunea damelor române din Lugoj a aranjază în 18 februarie st. n., cu concursul tinerilor un concert de cameră urmat de teatru. Venitul curat este destinat pentru cantina școlară.

Programul: A. Simonetti: Madrigale. Orchestra piccola. Paganini: Sonata IV, violon d. *Adalbert Moldovan*. Bériot: Air Varié 8-me violon d. *A. Moldovan*, în acomp. la pian. Grieg: Peer Gynt Suite I, flaut d. *Al. Iorga*, cu acomp. la pian. Dancla: Simfonie op. 39, grand duo flaut *Al. S. Iorga* și violonă *A. Moldovan*, cu acomp. de pian. Pleyel: Concert de cameră, două flăuți violonă. Fr. Liszt: Refectoriu din missa de încoronare, violon d. *A. Moldovan*, cu acomp. de orgă. Dimitrescu: Hora Jiului, hora Oltului, hora Dimboviței. Pierné:

Serenadă espagnolă, grand orchestră cu solo de violonă es de d. *A. Moldovan*. În decursul pauzei se va declama din Cărda. *Arvinte și Pepelea*, vocal într'un act de V. Alexandri, jucat de d-nii: Al. S. Iorga și V. Vlad și d-șoara V. Terfaloga.

Contele Aehrenthal și **Contele Alois Lexa** de Aehrenthal s'a născut la 1854, 24 noemvrie. Părintii lui au fost Ioan baron de Aehrenthal și contesa Maria Thun-Hohenstein dela Gross-Skal în Bohemia. Strămoșul său Lexa, un cetățan din orașul Praga și-a câștigat merite mari pe terenul fabricelor în Bohemia și prin operațiuni iscusite finanțare a ajuns la o avere considerabilă. La anul 1790 a fost ridicat la rangul de nobil austriac cu predilectul „de Aehrenthal”.

Baronul Alois Aehrenthal și-a făcut studiile în drept la universitățile din Praga și Bonn. Cariera diplomatică și-a început-o la 1877 ca attaché al ambasadei austriace la Paris, de unde cu un an mai târziu a fost trecut la ambasada austriacă din Petersburg.

La 1883 a fost denumit ca președinte-șef în ministerul de externe în Viena. Cu cinci ani mai târziu a fost trimis din nou la Petersburg ca consilier de legațiune cu titlul și caracterul de ambasador și și ministru plenipotențiar.

Dela 1894 până la 1895 a lucrat iarăș în ministerul de externe din Viena, după ce apoi a fost trimis ca ministru plenipotențiar austriac la București unde era și Iswolsky în aceeaș calitate din partea Rusiei, cel mai înverșunat dușman al lui de mai târziu.

La 1899 a fost numit ambasador austriac la Petersburg. În calitatea aceasta a condus negocierile pentru convenirea dela Mürzsteg dintre țarul Rusiei și împăratul Francis Iosif.

La 1906, 24 octomvrie a fost numit ministru de externe.

Prin mamă-sa, contesa Thun-Hohenstein a fost înrudit cu aristocrația bohemă iar prin căsătoria sa cu contesa Paulina Széchenyi, încheiată în Viena la a. 1902 22 iulie, a ajuns în legături familiare cu aristocrația maghiară.

Din căsătoria aceasta i-s'a născut trei copii: Karolina Maria (1904), Ioan (1905) și Elisabetha (1909). Fratele lui cel mai bătrân, este majordomul fidei comiselor: Doxan, Gros-Skal și Tumow; cel mai tânăr, baronul Francisc, este căpitan la ulani în rezervă; o soră este măritată după contele Anton Bylandt.

Catastrofă de drum de fier. Trenul accelerat din Pensylvania (America) a deraiat în apropiere de Altona în mica stațiune Warrior-Brige.

Zece vagoane au căzut de pe terasamentul înalt al liniei.

Până acum au fost scoși de sub sfărâmurile vagoanelor 40 răniți și 4 morți.

Nenorocirea s'a întâmplat în momentul când trenul ocolia o curbă accentuată. Din cauza tenziunii mari lanțurile de acuplare a vagoanelor se rupseră și ultimele vagoane fură împinse cu mare putere unele contra altora și scoase de pe șine.

Dintre răniți e probabil că vor mai succomba câțiva.

Manevrele franceze vor avea loc în anul acesta în partea ostică a țării și se vor distinge prin numărul extraordinar de mare al combatanților, cât și prin durata lungă de opt zile destinată singur operațiunilor după ce trupele și-au ocupat locul lor de mănecare. Conducerea supremă o va avea șeful statului major, generalul Joffre. În cele două armate vor fi laolaltă 108 batalioane de infanterie, 90 (efectiv 72) escadroane de călărași, 111 baterii de artilerie. Pentru manevrele din anul 1912, — care au avut loc, din cauza conflictului pentru Marocco, fuseseră destinate 82 batalioane, 64 escadroane, 75 baterii.

O glumă cu sfârșit tragic. Gimnasistul de 14 ani Desider Klaushek, fiul unui eficient înalt dela fabrica de gas din Budapesta jucându-se cu un pistol-flobert, a pus gura țevii pistolului în glumă la frunte. Pistolul spre nenorocirea lui s'a slobozit și rănindu-l grav în câteva ore a murit.

Anglia în ajunul unei greve uriașe. După știri din Londra, dacă în ultimul moment încă nu va interveni o înțelegere, toți lucrătorii dela minele de cărbuni din Anglia vor înceta lucrul.

Ultimii membri ai uniunii lucrătorilor mineri au anunțat și congresul minerilor din Angers.

La congresul minerilor votarea asupra grevei generale a avut loc întâi pe sindicate și apoi pe cotizațiune. În scrutinul pe sindicat s'a votat greva generală; în cel pe cotizațiune a fost respinsă. Congresul va căuta astăseară o moțiune de tranșacțiune.

Sărbătorirea d-lui C. Stere. Din Iași primim următoarea telegramă: „Toate notabilitățile Iașului fără deosebire de partid în frunte cu I. P. Sa mitropolitul Moldovei au format un comitet de inițiativă pentru a sărbători în persoana d-lui C. Stere aplanarea fericită a conflictului dintre d-nii Vaida și Goga. D. Stere a răspuns, că primește această cinste numai ca o manifestație a capitalei culturale pentru unitatea și solidaritatea națională a româniei de peste munți, în vederea acțiunii de împăciuire. Banchetul va avea loc marți seara.”

Demonstrații anti-franceze la Milano. Din Milano vine știrea la Ascoli când s'a jucat pentru prima oară cunoscuta piesă a lui Rostand „Chantecler” un grup de studenți naționaliști au organizat, în timpul reprezentației o mare demonstrație împotriva Franței. Imediat după ridicarea cortinei, ei începură să cânte imnul național italian și strigară: „Jos Franța! Trăiască războiul!”

Direcțiunea teatrului fu nevoită să lase cortina și premiera fu suspendată.

O teribilă dramă a geloziei. La Palermo s'a întâmplat ieri o teribilă tragedie familiară: soția avocatului Corneri a ucis, într'un acces de gelozie, cu un topor pe soțul și pe cei patru copilași ai săi.

După aceasta ea sări prin fereaștră în stradă, unde rămase fără conștiință, fără a fi suferit vre-o rănire exterioară.

Ea fu transportată la spital.

— **Ziarul „Românul” și foaia populară „Poporul Român” se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc” și la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, — Calea Grivița.**

— **„Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.**

Bibliografie

—x—

A apărut revista lunară: anul 1, nr. 2.

Drepturile Femeii cu următorul sumar: Solidaritate feminină, Eugenia de Reus Ianculescu. Feminismul și părerile oamenilor mari; Take Ionescu. În memoriam Ioan Urban Iarnik. Majestății Sale reginei Elisaveta cântec, Al. Filoreanu. O carte nouă cu privire la un proces vechiu, dr. M. Hârsu. Cântece de iarnă: Sonet, Iarnă; Victor Eftimiu. Feminismul; Alex. Velescu. Incredere (novelă), Maria Costa Zâmbete și lacrimi; Aurora. Zisa-i s'a împlinit (poem); Eugenia de Reus Ianculescu. Familia și educația copilului; Elena M. Demetrescu. Școlile de țesătorie și gospodărie la sate; Fulmen. Din largul lumii. Mișcarea feministă dela noi de Rep. București, 1912.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

In grădina de iarnă a „Hotelului Central” condusă în spirit modern găsește Onor. Public beuturi și bucătăria care indestulește cele mai delicioase drotensiumi. După teatru cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi săli separate. Zilnic taraf de țigani de primul rang. În cafenea după teatru cină exquisit.

Cu deosebită stimă:

AUGUSTIN CSERMÁK

hotelier.

Aviz!

Comuna bisericască gr. or. română din Bănat-Comloș, a hotărât, renovarea atât internă cât și externă a bisericii.

Sunt rugați deci, atât pictorii noștri români, cât și măestrii lemnari, pe speșele proprii să vie la fața locului, pentru facerea planului și preliminarului, ca apoi să se poată lua dispozițiile necesare, pentru traducerea și în faptă a hotărârei.

B.-Comloș (Nagykomlós), la 11 Februarie 1912.

Julian Popescu,
preș. com. parochial.

Petru Craiovean,
not. com. parochial.

Se vinde

o casă din mână liberă, cuprinzând, birt, (cârciumă) cu popicărie și cu mobilierul necesar precum și o casapie, extinzându-se casa pe trei străzi, la colț. Doritorii de a cumpăra să se adreseze la **Gheorghe Ciorogar, (Lugoj),** strada Atanasievici nrul 10.

Aviz Atragem atențiunea On. public românesc asupra hotelului „Concordia” din Lugoj

Cine voiește rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Creciun & Voda din Lugoj,

care dispune de căzănării mari proprii în Bănat și Ardeal.

ANUNȚ.

Aduc la cunoștința foștilor mei mușterii, on. public și tuturor acelora, cari m'au cunoscut sub numele de SEE-LINGER M. ANDOR, că mi-am maghiarizat numele de familie în ARADI și sub această nouă firmă am deschis o prăvălie de ciobotărie în strada Salacz nr. 1 în localitățile Rónay Jenő, dela care am cumpărat depozitul și atelierul. Noua prăvălie am reînnoit-o cu marfă indigenă, americană și engleză, vânzând marfa veche, luată dela Rónay în prețul fabricii. Țin în depozit orice ghete de domni, dame și copii, ghete de bal, păpuși și pantofi.

Cu stimă:
Aradi (Seelinger) M. Andor
str. Salacz nr. 1.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anuț cu 4 procente, pe lângă anuț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenuți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevă cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Atențiune!

Toate familiile românești cari au lipsă de cafea bună, sunt rugate a comanda din Fiume numai dela firma românească **F. A. Degan,** care poartă mare luptă cu concurenții străini și se cuvine să-l încurajăm fiind singurul român care a înțeles acolo lipsa unei firme românești.

Extras din prețurentul firmei **F. A. Degan** din **Fiume** (postafiók nr. 163.)

	1 Kgr.	5 Kgr.
Cafea crudă (neprăjită) . . .	Cor. fl	Cor. fl
1 Santos fină și aleasă . . .	3.—	15.—
10 Cuba fină	3:30	16:50
12 „ mai fină	3:40	17.—
14 „ cea mai fină	3:60	18.—
15 „ mărgelă	3:40	17.—
16 „ specialitate	3:80	19.—
21 Iava aurie I-a	3:50	17:50
24 Ceylon fină	3:60	18.—
26 „ mărgelă plantație	4.—	20.—
28 Mocca arabă (adevărată)	3:80	19.—
106 „Victoria” (din 3 soiuri)	3:80	19.—

Pachetele se expediază cu posta de 5 kgr., franco și cu rambursă, în cari se poate alătura și „Deganin”, Tea, Mandule, Stafide etc.

Cereți prețurent românesc gratis!

La tipografia „CONCORDIA” din Arad, strada Zrinyi nr. 1|a se află de vânzare frumosul roman, scris de marele filo-român BJÖRNSTJERNE
::: BJÖRNSON :::

„MARY”

Traducere liberă de HOREA PETRA-PETRESCU.

Prețul unui exemplar 1 cor. + 10 fileri porto. La comande de 10 exemplare se expediază franco. :: Pentru România și străinătate 1:20 Lei + 20 bani porto.

Români! Replantați ville, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL“

INSOȚIRE ECONOMICĂ ELISABETOPOLE
ERZSÉBETVÁROS — (Kisküküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai moderate prețuri și soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL“

ELISABETOPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt dezvoltati la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

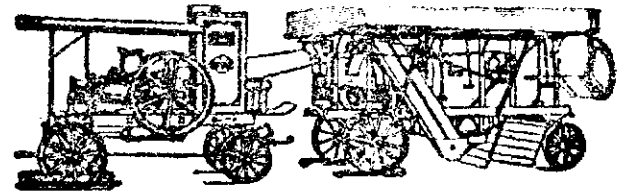
La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

Români! Trimiteți băeții la cursul practic de altoit!

Nr. telefonului 604.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO“ original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin,
Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 101.400 bucăți funcționează în toată lumea!

Nr. telefonului 604.

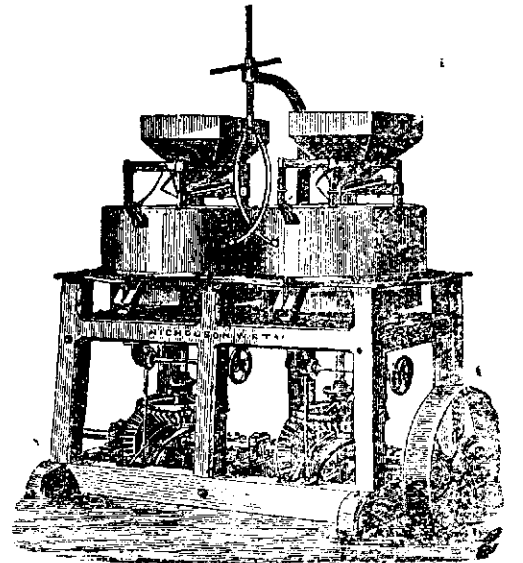
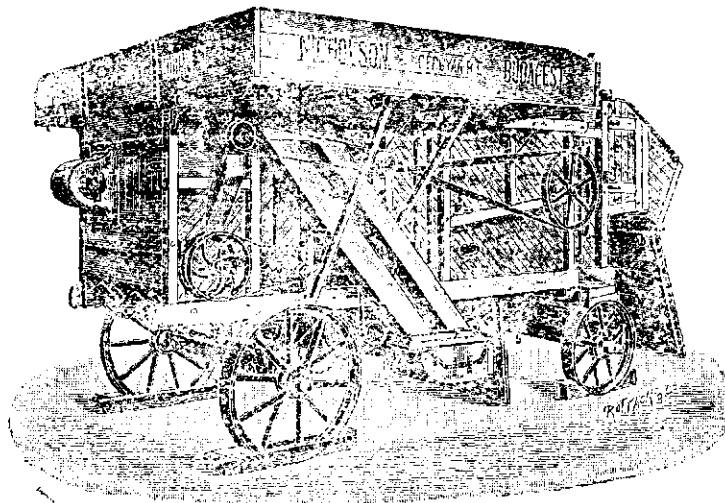
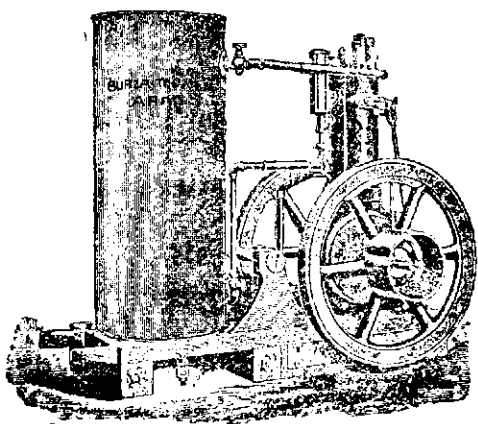
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** arangem **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzin cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter,

„Catalog trimitem gratuit“.

**Credit pe ipotecă, pe
cambii și pentru ofi-
: cianți mijlocește :**

**HERZOG
SÁNDOR**

ARAD, str. Weitzer János nr. 15.

Nr. telefonului 376.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea
sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum
sunt dureri de dinți, sgârciuri, arsuri, apăsare
în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc.
folosește:

**Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,**

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

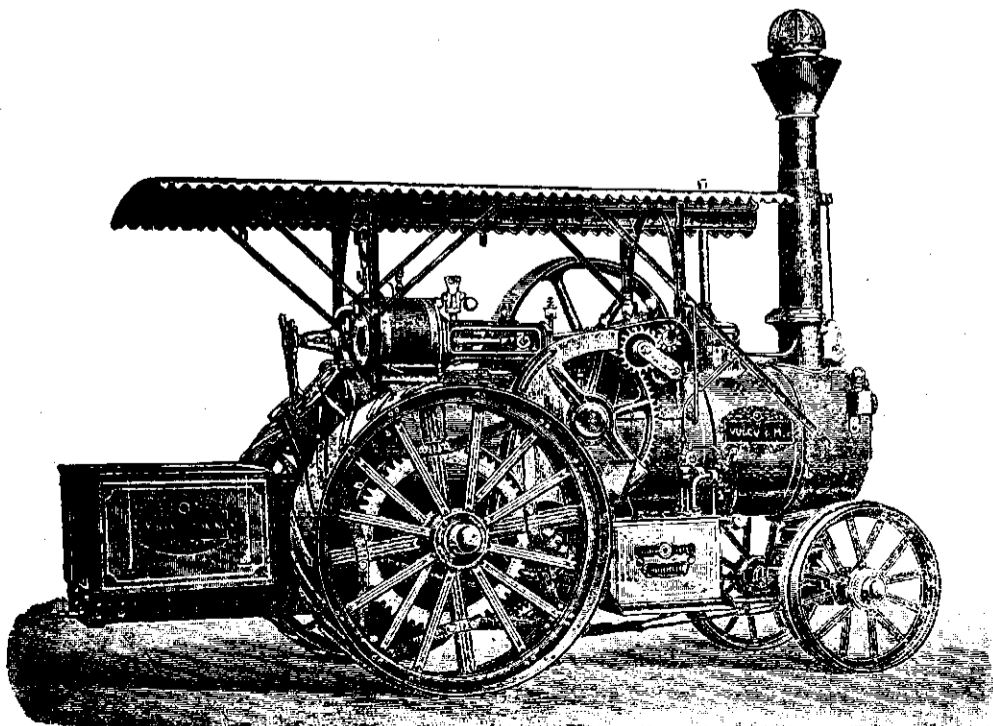
ROZSNYAY M.

A R A D.

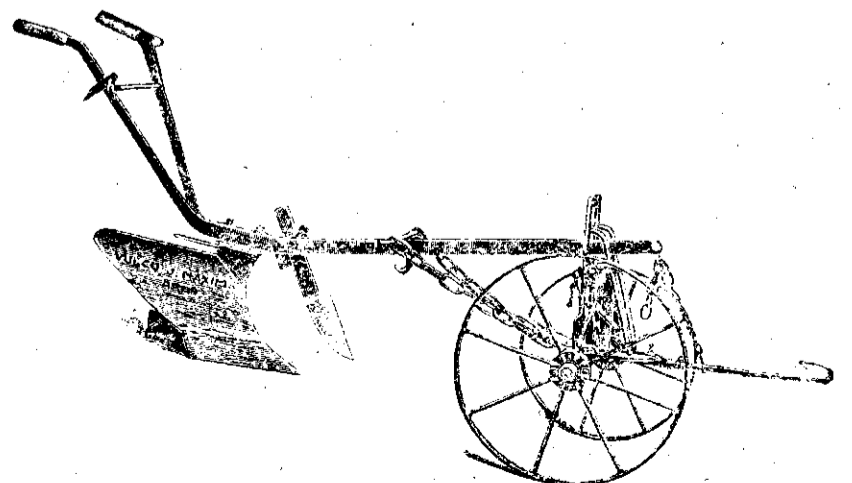
MAXIM I. YULCU

fabricant de mașini, ARAD, strada Fábían László nrul 5—6. Telefon nr. 608.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grapi, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batose complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzin. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, mo-
toare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglărie și alte stabilimente mecanice tehnice după cele mai noi și mai
moderne și bine recunoscute sisteme se capătă la firma VULCU I. MAXIM, ARAD, str. Fábían László, lângă gara mare.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure,
o efepțuesc în prețuri moderate. după sistemela cele
mai practice și cunoscute cu lamez, cu roate, și cu
transmission.

ARSENALUL ARMATEI.

11073/24 Ian. 1912.

PUBLICAȚIUNE.

Deoarece la licitația din ziua de 17 Ianuarie 1912 nu s'au obținut prețuri avantajoase, se aduce la cunoștința amatorilor că în ziua de 16 Februarie 1912 la orele 9 dimineața se va ține o nouă licitație în localul acestui stabiliment pentru aprovizionarea cu următoarele serii de materiale:

SERIA I-a.

57800 kgr.	bare de oțel pentru corpuri de șrapnele de 154 mm.
126410	Idem, idem de 88 m/m.
84200	" pentru corpuri de obuze de 85 m/m.
4800	" " diafragme de șrapnele de 66 m/m.
5000	" " capace " " " 60 "
20310	" " " " " " 55 "
8470	" " " " " " 45 "
11530	" " " " " " 44 "
2250	" " " " " " 28 "
1500	" " " " " " degetar " " 28 "
1500	" " " " " " cutia aprinzătorului de 25, 5 m/m.
4270	" " " " " " port-percutor de 23, 5 m/m.
200	" " " " " " șuruburi de 3, 5 m/m.
400	" " " " " " capacul cutiei aprinzătorului de 18, 5 m/m.
55	" Sârmă de oțel de 2 m/m.
50	" Bande de oțel albit pentru ace de 2×1 m/m.

SERIA II-a.

2950 kgr.	drugi de alamă presabilă numită „Delta” de 41 m/m.
6670	Idem de 36 m/m.
16560	" " " 33 "
3700	" " " 32.5 "
1580	" " " 32 "
3610	" " " 30 "
18350	" " " 29 "
900	" " " 20.5 "
475	" " " 16 "
2950	" " " 15.5 "
175	" " " 13 "
610	" " " 12 "

SERIA III-a.

36 kgr.	sârmă de alamă obișnuită de 7, 1 m/m.
160	Idem de 4.5 m/m.
90	" de 3 m/m.
80	" de 2.5 m/m.
100	" pentru arc spiral de 1 m/m.
305	" obișnuită de 7.5 m/m.

SERIA IV-a.

196 kgr.	tablă de alamă de 4 m/m. grosime.
196	Idem de 3.2 m/m. grosime.
45	" " 0.5 " " "
12	" " 5.1 " " "
30	bande de alamă pentru arcuri de siguranță de 62×0, 55.
25	idem de 45×0.52 m/m.
135	" de 30×0.6 m/m.
135	" de 27×0.6 "
240	" obișnuită de 40×0, 5 m/m.
30	" " " 13×0, 5 "
15	" " " 11×4, 5 "
45	" pentru arc de siguranță de 22×0, 6 m/m.
20	sârmă de pakfong de 6 m/m.

SERIA V-a.

5580 kgr.	țevă de alamă presabilă numită Delta de 62×48 m/m.
600	idem din alamă obișnuită de 14, 5×10, 8 m/m.
1515	" de 11×9 m/m.

SERIA VI-a.

4030 kgr.	țevă de aramă fără sudură de 82×74, 5 m/m.
1450	brăuri de aramă de 12×7 m/m și raza de 14 m/m.

Doritorii de a lua parte la această licitație, pot vedea condițiunile caetului de sarcine și cere orice informațiuni la Arsenalul de Construcții în fiecare zi de lucru între orele 9—11 dim.

Licitația se va ține în conformitate cu art. 72—83 din legea comptabilității publice, cu oferte închise și sigilate, având pe plic mențiunea: „Ofertă pentru Seria...” și însoțite de o garanță provizorie de 10% din valoarea ofertei în recipisa Casei de Depuneri și Consemnațiuni fără de care oferta se va considera ca nulă și neavenită.

Se vor considera ca nule și neavenite ofertele ce ar fi trimise prin postă sau care vor fi depuse de persoane ce nu vor poseda procură în regulă conform caetului de sarcine, din partea fabricelor sau a caselor ce reprezintă, precum și ofertele ce ar conține alte condițiuni decât cele prevăzute în caetul de sarcine.

Supra-oferte nu se primesc, conform art. 78 din legea comptabilității publice și art. 11 din caetul de sarcine.

Ofertele având prețul unitar și total pentru fiecare fel de material în parte, se vor scoti franco de orice spese la magazia de recepție a Arsenalului, fără vamă.

Ofertele vor fi făcute pentru fiecare serie a parte și vor cuprinde toate materialele prevăzute în seria ofertată.

Garanțiile și sumele de bani ce concurenții au de primit dela Direcția Arsenalului pentru alte furnituri, nu pot fi afectate drept garanție la această licitație.

Directorul Arsenalului Lt.-colonel: **SOLIA.**

**BIENERTH
IGNÁCZ**

ARAD, Szabadság-tér nr. 15.

Atrag atențiunea on. public și recomand magazinul meu bogat asortat cu tot felul de pielării din patrie și străinătate. Comandele din provincă se execută prompt și conștiințios. Pregătesc părți superioare moderne pentru ghete.

Telefon nr. 828.

IGNATIE STIGSINSKY

zugrav și văpsitor, negu-
: storie de văpsele :

LUGOJ,

Palatul evangelic-reformat.

Telefon nr. 164. — Telefon nr. 164.

Brânză săcuiască desert

veritabilitate garantată (specialitate).

Brânză de prima calitate în burduf și vană ::

oferă fabrica de brânză de oaie din Ardeal

CAROL ALBRECHT
NAGYSZEBEN, Burgergasse 13—15

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : : prețuri moderate. : : :

„CODREANA“ institut de credit și de economii în Băsești-Szilágyillésfalva.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „CODREANA“ sunt rugați a se întruni în a VI-a adunare generală ordinară la 4 Martie 1912 orele 10 din zi în Băsești—Szilágyillésfalva.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării.
2. Designarea notarilor, alegerea verificatorilor și alor 2 scrutinători.
3. Raportul direcțiunii și comitetului de supraveghiere; prezentarea bilanțului spre aprobare și distribuirea profitului, darea absolutului.
4. Fixarea termenului pentru solvirea dividendei pro anul 1911.
5. Stabilirea salarelor și marcelor de prezență pentru membrii din direcțiune și comitetul de supraveghiere, eventual pentru funcționari.
6. Alegerea alor 5 membrii în direcțiune cu mandat pe 6 ani și a unui membru în comitetul de supraveghiere pe 1 an. Mandatul expiră pentru domnii: George Pop de Băsești, Dr. George Pop, Mihail Bohățiel, Dr. Alexandru Pop și Traian Nemeș; cari pot fi realesi.
7. Propuneri.

NB. Pentru a putea participa activ la adunarea generală, domnii acționari sunt rugați a respecta §§. 22, 23 și 24 din statutu. Pentru primirea acțiilor în depozit și emiterea reversalelor sunt rugate toate instituttele similare membre la „Solidaritatea“.

Bilanț încheiat cu 31 Decembrie 1911. — 1911 december 31-én lezárt mérleg.

Debit — Tartozik.

Credit — Követel.

Cassa — Pénztár		28382 60	Capital societar — Részvénytőke		200000 —
Cassa de păstrare postală — Postatakarék-pénztár	108 —		Fond de rezervă — Tartalékalap	21472 04	
Banca austro-ungară — Osztrák-Magyar-Bank	811 71		Fond de penziune — Nyugdíjalap	2224 85	
Cambii — Váltótárca	260730 —	919 71	Fond de binefaceri — Jótékonyági alap	678 04	24374 93
Cambii cu acop hip. — Jelzálogilag bizt. váltok	471570 —	732300 —	Depozite spre fructificare — Betét		421530 69
Imprumuturi hipotecare — Jelzálogkölesön		131575 —	Reescompt — Visszleszámitolt váltok		239844 —
Conturi-Curente — Folyósámla		1470 97	Interese tranzitorii — Atmeneti kamatok		14242 73
Imobiliu — Ingatlan		12154 81	Creditori — Hitelezők		6613 42
Mobiliar — Felszerelés	1125 93		Profit net — Tiszta nyereség		16094 92
după abscriere — leirás után	125 93	1000 —			
Efecte — Értékpapir		6140 —			
Interese de reescont anticip. — Előrefiz. visszlesz. kamat		2329 74			
Debitori — Adósok		6427 86			
		922700 69			922700 69

Profit și Pierdere — Nyereség- és Veszteség-számla.

Interese — Kamatok:			Interese — Kamat:		
după depuneri — betét után	20070 27		dela cambii — váltók után	23898 54	
de reescompt — visszleszámitolt váltok után	10272 22	30342 49	„tók után” eu acop. hip. — jelz. bizt. vál-	29375 58	
Spese — Költség:			tók után		
salare — fizetése	8769 17		dela imprumuturi hipotecare — jelzálog	9459 09	62728 21
relut de cvartir — lakbér illetmény	1070 21		kölesön után		
marce de prezență — jelenléti jegyek	594 —		dela efecte — értékpapir után	239 60	
chirie — házbér	1497 26		Venite dela realități — Ingatlanok jövedelme	1063 58	1303 18
curente — folyó	4858 87	16789 51	Provizioni — Jutalék		5078 79
Dare — Adók:			Diverse — Vegyes		1326 78
după interese de depuneri — betétkamat	2007 05				
után					
directă și comunală — egyenes és községi	4072 81				
competință de timbru — bélyegilleték	141 25	6221 11			
Amortizare — Leirás					
dela cambii — váltókból	858 —				
dela mobiliar — felszerelésből	125 93	983 93			
Profit curat — Tiszta nyereség		16094 92			
		70431 96			70431 96

Băsești, la 31 Dec. 1911. — Szilágyillésfalva, 1911. december 31.

Mihail Bohățiel, m. p.
director exec. — vezérigazgató.

Stefan B. Cherecheș, m. p.
contabil. — könyvelő.

DIRECȚIUNEA: — IGAZGATÓSÁG:

George Pop de Băsești, m. p. Vasiliu Pap, m. p. Antoniu Băliban, m. p. Petru Pop, m. p. Dr. George Pop, m. p.
prezident — elnök. v.-prezident — alelnök.
Vasiliu Mica, m. p. Dr. Mihail Pop, m. p. Dr. Alexandru Pop, m. p. Traian Nemeș, m. p.

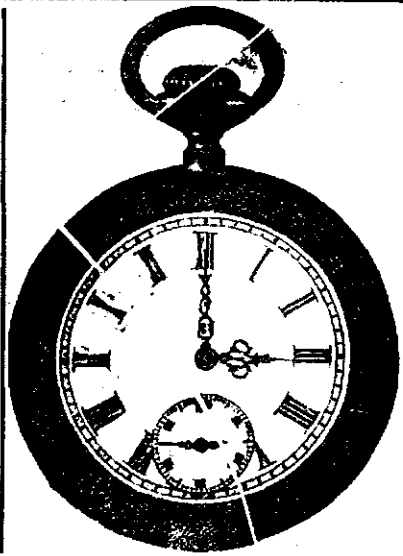
Subsemnatul comitet am examinat conturilo prezente și le-am aflat exacte. — Alălirott felügyelő-bizottság jelen számlákat megvizsgálta és helyesnek találta.

Domitric Rațiu, m. p.

George Maior, m. p.

Vasile Gavriș, m. p.

Ioan Ilieșiu, m. p.

Cele mai bune **oroloage**
 Cele mai solide și **juvaerice**
 cele mai moderne.
 atât pe **bani gata**, cât și în
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
 mai bună prăvălie în această privință
 în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

CAFEA

permanent proaspet prăjită.

TEA

din cele mai bune soiuri.

RUM

în sticle originale și propriu umplute se află
 numai la

„ATLANTICA” IMPORT DE CAFEA
 ȘI TEA.

ARAD, Bulevardul Andrásy Nr. 20.

(Telefon Nr. 609).

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
 ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor
 din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei
 norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii în-
 chise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată,
 care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

ARAD.

„DEGANIN”

(scutit prin lege)

e cel mai bun prav pentru
 stărpirea insectelor de bucă-
 tărie, magazine etc.

1 pachet de ½ kgr. costă numai
 1 cor. 50 fileri.

Probați odată și vă scăpați de
 ele, când nu veți mai fi sur-
 prinși să aflați moarte în mâncare!

F. A. DEGAN, Fiume
 Postafiók 163.

Cereți și
 răspândiți

„ROMÂNUL” și
 „POPORUL ROMÂN”

pretutindeni!

Desfacere de
 prăvălie
 concesionată

Hoffmann
 Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din ma-
 gazinul meu voi vin-
 de-o cu prețul de
 cumpărare, unii arti-
 coli chiar și sub acest
 preț. Să oferă deci

cel mai bun prilej
 pentru a târgui ieftin.

Paltoane-ragian lungi, pentru
 dame cu guler de blană, acum
 costă numai 19 florini, prețul de
 odinioară a fost 35 florini.

Căciule de blană nutria, negre,
 pentru copii, acum numai 1 fl. 90
 cr. odinioară a fost 2 fl. 50 cr.

La mine se pot afla lucruri dela
 „Wiener Schossfabrik” cu prețuri
 originale de fabrică, rochii fru-
 moase în orice culoare 2 fl. 25 cr.,
 mai fine dela 4 fl. 50—5 fl.

Albituri pentru femei, parcheturi,
 pânze, postavuri, dantele și articole
 de lux pe lângă prețuri enorm de
 ieftine.

Cămeși femești brodate: 1 fl. 65
 cr.; calitate mai bună 2 fl. 25 cr.
 și 2 fl. 60 cr. Un val de pânze de
 30 cote 6 fl., calitate mai bună 7 fl.
 50 cr.;

Un carnis (susținător de perdea)
 frumos de aramă 1 fl. 75 cr., mai
 fin masiv 2 fl. 50 cr.

Un vitrage (susținătoare de per-
 dea la ușă) de aramă 15 cr.

Resturi de sifoane și pânze în preț
 de jumătate.

Rog priviți galantarele mele